

Slægtsforskeres søgen efter information, hjælp og vejledning

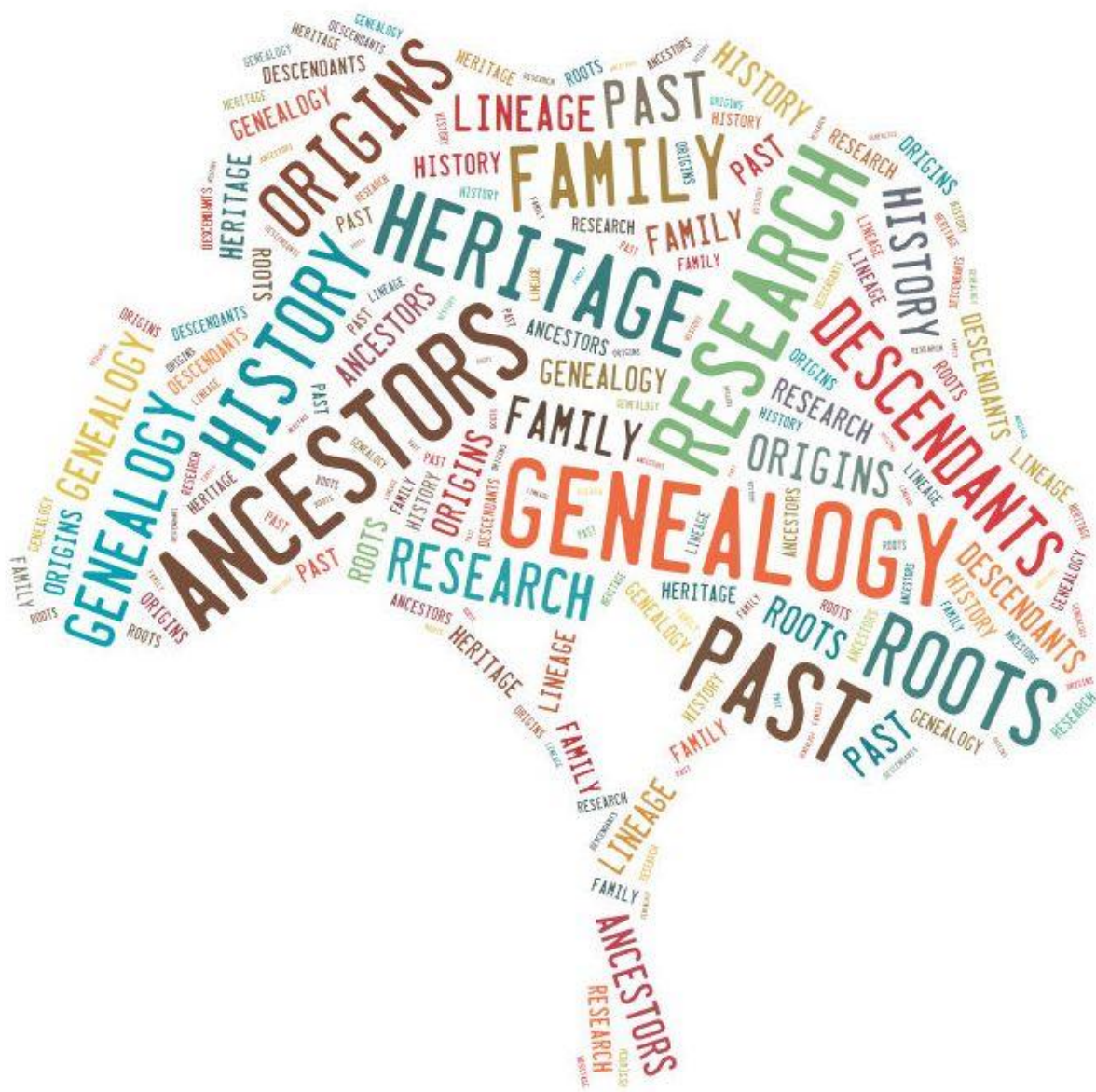
01-11-2016

Yusuf Cakin

Studie nr.: 20113692

Historiekandidat – Speciale

Aalborg Universitet

1 Indhold

Abstrakt	3
Abstract	3
2 Forord	4
3 Indledning.....	5
4 Problemformulering	7
5 Begrebsafklaring.....	7
5.1 Slægtsforskning og slægtsforskere	7
5.1.1 Slægtsforskning	7
5.1.2 Slægtsforskere	8
5.2 Tilgængeliggørelse	9
5.3 Vejledning	11
6 Afgrænsning	12
7 Metode.....	13
7.1 Observationer af workshops (Deltagerobservation)	13
7.2 Rekruttering af slægtsforskere til interview	17
7.3 Interview.....	17
7.4 Pilottest.....	21
7.5 Interviewguide.....	22
7.6 Anonymitet.....	22
7.7 Optagelserne	23
7.8 Skema/Oversigt	23
8 Forskningsoversigt	23
9 Ramme for analysen (Redegørelse).....	28
9.1 Rigsarkivets onlinetjenester inden for tilgængeliggørelse af arkivalier	28
9.1.1 Daisy.....	28
9.1.2 Arkivalieronline.....	29
9.1.3 Dansk Demografisk Database.....	31
9.1.4 Rigsarkivets Indtastningsportal	32
9.2 Rigsarkivets tilbud af vejledninger.....	33
9.2.1 Spørg Arkivaren	33
9.2.2 Rigsarkivets Brugerforum på Facebook	34
9.2.3 Vejledningen på læsesalen.....	35

9.2.4	Rigsarkivets introduktioner på www.sa.dk.....	35
9.3	Slægtsforskningsforeninger - organisation og roller: DIS-Danmark.....	37
9.3.1	Om DIS-Danmark.....	37
10	Analyse.....	41
10.1	Slægtsforskeres søgen om hjælp.....	41
10.1.1	Digital hjælp og vejledning.....	44
10.2	Slægtsforskeres informationssøgning.....	47
10.2.1	Daisy.....	47
10.2.2	Arkivalieronline.....	49
10.2.3	Dansk Demografisk Database.....	51
10.3	Vejledning.....	55
10.3.1	Chat-funktion som en vejledningsservice?.....	58
11	Konklusion.....	60
12	Litteraturliste.....	61

Abstrakt

Dette speciale undersøger danske slægtsforskeres søgen efter information, hjælp og vejledning. Der er foretaget interview- og deltagerobservationer af slægtsforskere, som deltog til workshop for nybegyndere i Aalborg Stadsarkiv. Udgangspunktet for disse undersøgelser er Rigsarkivets tilbud til brugerne inden for online tilgængeliggørelse og vejledning. Der er undersøgt, hvilke søgevaner og -adfærd, som slægtsforskerne gør sig brug af, når de skal søge informationer i Rigsarkivets onlinetjenester, som tilgængeliggør arkivalier. Derudover er der undersøgt, i hvilke medier slægtsforskere søger om hjælp og vejledning. I specialet er der ligeledes diskuteret, om hvorvidt slægtsforskere gør sig brug af Rigsarkivets vejledningstilbud. Det fremgår i specialet, at respondenterne til undersøgelserne tager forskellige søgestrategier i brug. Desuden er slægtsforskere også villige til at benytte andre platforme end Rigsarkivets, da de gerne vil have hurtigere, lettere og mere brugervenlig tilgængelighed til arkivalier. Respondenterne giver udtryk for, at de anvender andre slægtsforskeres hjælp og kommunikation. Det sker eksempelvis til workshop eller andre arrangementer inden for deres slægtsforskningsforening. Resultaterne af dette speciale viser, at stort set alle respondenter ikke kendte tilstrækkeligt til Rigsarkivets vejledningstilbud, hvilket ikke ser ud til at være et problem for slægtsforskere, da slægtsforskere klarer sig uden Rigsarkivets vejledningstilbud.

Abstract

This master thesis examines the way Danish genealogists search for information, help and guidance. The methods used were interviews with genealogist and participant observation at their workshop for novices at the City Archive of Aalborg. Danish National Archive offers their users online availability to the records and guidance to find them, which is the starting point for these studies. Furthermore it is discussed whether genealogists use the guidance services of Danish National Archive. The thesis show, that the respondents use various search strategies. Moreover, genealogists are also willing to use other platforms than the ones who National Archives offers. Genealogists want fast access and a user friendly way of availability to the records. The respondents pointed out that they use other genealogist for help and communication in their research process, which happens, for example, in the workshop or other arrangements within their genealogy association. The results of this thesis shows that nearly all respondents had a lack of knowledge about National Archives guidance services, which does not seem to be a problem for genealogists since they do not need guidance services from Danish National Archives.

2 Forord

Det var under praktikopholdet i Rigsarkivet, at muligheden for at arbejde tæt med slægtsforskere fandt sted. Praktikken hændte i Rigsarkivets afdeling for Brugerservice og Formidling, og varede et helt semester. En af de vigtigste opgaver under praktikopholdet var, at vejlede brugere via Rigsarkivets elektroniske vejledningsservice, Spørg Arkivaren, og derudover fysisk på læsesalen. Brugere havde ofte svært ved at navigere rundt i Rigsarkivets onlinetjenester. Derfor foregik vejledningen i Spørg Arkivaren ofte til noget ”teknisk-support” lignende form for hjælp. Arkivsøgning i databasen Daisy var et af de emner, som brugere og slægtsforskere ofte spurgte ind til.

Som en del af den daglige hverdag i Rigsarkivet blev der deltaget til brugermøder, som ligeledes gav en mulighed for at høre og observere brugernes kritik af arkivets onlinetjenester. Disse spørgsmål og kritik gav et indblik i de tilstedeværende problemstillinger inden for arkivsøgning og onlinetjenesternes brugervenlighed, samt slægtsforskernes engagement. Et stort antal af Rigsarkivets brugere er nemlig slægtsforskere.

Dernæst blev der afprøvet at indgå i et samarbejde med slægtsforskere. Under forskellige arrangementer blev der ofte konverseret med slægtsforskerne. Slægtsforskere er ofte gode til at fortælle, hvad det er, de forventer af arkivet vedr. vejledning, tilgængeliggørelse og brugervenlighed. Disse samtaler har medført nogle tanker og spekulationer om, hvorledes disse informationer og oplysninger kan indgå i en undersøgelse. For at komme med overvejelser inden for dette emne, er det nødvendigt at anskue spørgsmål såsom, hvordan slægtsforskeres søgemønstre og -adfærd er, hvorledes de søger hjælp og vejledning, og hvordan de samarbejder og hjælper hinanden indbyrdes.

Erfaringerne og indlæringen fra praktikopholdet blev taget et skridt videre, og praktikken blev afsluttet ved at aflevere en skriftlig opgave vedr. Rigsarkivets onlinevejledning, Spørg Arkivaren. Efterfølgende blev denne opgave forsvaret mundtligt til eksamen. Ét af hovedpunkterne til eksaminationen var at få skabt et samarbejde mellem Rigsarkivets arkivarer og DIS-Danmarks slægtsforskere.

Dette speciale vil undersøge videre på tankerne og undringen vedr. slægtsforskeres søgevaner og behov inden for hjælp og vejledning, som blev tilegnet under praktikforløbet.

3 Indledning

Rigsarkivet tilbyder forskellige onlinetjenester til brugerne, og de mest benyttede onlinetjenester er databaserne, som tilgængeliggør arkivalier til offentligheden. Det er Daisy, Arkivalieronline, Dansk Demografisk Database og Rigsarkivets Indtastningsportal.¹ Slægtsforskere er den største brugergruppe, som gør sig brug af Rigsarkivets databaser.² Derfor vil der i dette speciale undersøges, hvilke søgemønstre- og adfærd de danske slægtsforskere foretager sig, når de anvender Rigsarkivets søgetjenester til slægtsforskningsformål. Rigsarkivets arkivalier, som dem i Arkivalieronline, bliver hyppigst benyttet af slægtsforskere. Eksempelvis er kirkebøgerne og folketællingerne digitaliseret og ligger frit tilgængeligt i Arkivalieronline. Slægtsforskere har en interesse i at få nemmere tilgængelighed til disse centrale arkivalier, som er altbetydende for deres dataindsamling. Derfor tager de forskellige søgemønstre i brug, når de via tjenesterne skal finde frem til relevante data, som de lokaliserer gennem de digitaliserede arkivalier.

I rammeaftalen 2013-2016 mellem Rigsarkivet og Kulturministeriet var målet inden for tilgængeliggørelse at udvikle og forbedre de brugervendte digitale tilgængeliggørelsestilbud, såsom Arkivalieronline og Dansk Demografisk Database. Derudover var målet at forbedre søgemulighederne i Rigsarkivets arkivdatabase Daisy, således at man eksempelvis kan søge på emneord. I rammeaftalen var dette mål sat til 2014. Den 6. juli 2016 offentliggjorde Rigsarkivets deres nye funktion ”Søg i samlingerne” inde på arkivets webside. Med denne nye funktion kan man foretage emnesøgninger på tværs af portalerne; Daisy, Arkivalieronline og Rigsarkivets Indtastningsportal. Funktionen er dog kun udgivet i Beta version indtil videre, og er stadig under udvikling. En anden målsætning i rammeaftalen var, at brugerundersøgelserne 2013 og 2015 skulle vise en stigende tilfredshed med Rigsarkivets digitalisering og online tilgængeliggørelse af arkivalier.³

Udviklingen inden for IT giver arkiverne flere muligheder inden for tilgængeliggørelsen af arkivalier. Arkiverne har muligheden for at udvikle deres databaser/tjenester. Dette kan arkiverne for eksempel gøre ved at forske mere inden for slægtsforskernes søgemønstre og -adfærd. Slægtsforskere gør sig mange tanker vedrørende dette felt, da de har et naturligt ønske om at få lettere tilgængelighed til arkivalier. Slægtsforskerne ønsker, at arkivalier helst skal være

¹ Disse onlinetjenester vil senere blive beskrevet i det redegørende afsnit.

² Katrine Tovgaard-Olsen, *Brugerundersøgelsen 2015*, December Rigsarkivet (2015), URL: <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/02/Brugerundersøgelse-2015-rapport.pdf> Lokaliseret: 03.04.2016, s. 5

³ Rigsarkivet, *Rammeaftale (2013-2016)*, Lokaliseret: 13.07.16. URL: <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/01/Rammeaftale-2013-2016-Rigsarkivet.pdf>, s. 3

tilgængeliggjort og endda lagt online ud på nettet.⁴ Det er en mulighed for arkiverne at benytte brugernes viden, erfaring og forventning inden for udviklingen af tilgængeliggørelsen af arkivalier.⁵ Arkiverne kan udnytte brugernes viden og erfaringer ved, at lytte mere til brugerne. Brugernes søgevaner og -adfærd, samt tanker og ønsker kan bidrage via brugerundersøgelser og udvikle inden for fx søgegrænseflader.⁶

Brugen af IT og webbaserede tjenester kan for nogle mennesker virke svært og problematisk. Som nævnt er Rigsarkivets største brugergruppe slægtsforskere, og langt de fleste er ældre mennesker, som endda er pensionister. Ifølge brugerundersøgelsen 2015 er 58 % af respondenterne pensionister. Lidt over 50 % af dem (som kun bruger onlinetjenesterne) er over 65 år.⁷ Ud fra egen erfaring fra praktikperioden var der mange spørgsmål fra ældre mennesker, som havde svært ved at benytte disse tjenester. Det var ikke kun nybegyndere inden for slægtsforskning, men også øvede slægtsforskere. Dette gjaldt også, når de skulle søge om hjælp og vejledning.

I *rammeaftalen 2013-2016* var der inden for vejledning fastsat, at Spørg Arkivaren i 2014 skulle udbygges til en webbaseret online vejledning, hvor der vil gives mulighed for at brugerne interaktivt kan hjælpe og vejlede hinanden.⁸ Et andet mål var, at øge tilfredsheden med de digitale vejledningstilbud i brugerundersøgelse 2013 og 2015.⁹ Udover rammeaftalen står der i Rigsarkivets *Strategi 2015*, at vejledningen skal forbedres og dette skal ske ved at anvende nettets muligheder noget mere. Her nævnes også, at det skal udvikles til en interaktivitet med brugerne. I strategiplanen bliver der ligeledes fremhævet, at der i fremtiden kan forventes, at de skriftlige vejledninger vil blive besvaret i dialogform over nettet.¹⁰ I selve arkivloven står der i paragraf 4, stk. 3 og 4, at Rigsarkivet har til formål, at stille arkivalier til rådighed for borgere og myndigheder, og derudover vejlede dem i benyttelse af arkivalier.¹¹ Det er mærkværdigt, at der i stk. 3 står stille til rådighed, og

⁴ Tovgaard-Olsen, *Brugerundersøgelsen 2015*, s. 28

⁵ Elizabeth Yakel, "Listening to Users", *Archival Issues*, Vol. 26, No. 2 (2002), pp. 111-127, Midwest Archives Conference, s. 112-113, URL: <http://www.jstor.org/stable/41102044>, Lokaliseret: 25.03.2016

⁶ Elizabeth Yakel, "Seek and You May Find: Successful Search in Online Finding Aid Systems", *The American Archivist*, Vol. 73, No. 2 (Fall/Winter 2010), pp. 535-568, Society of American Archivists, URL: <http://www.jstor.org/stable/23290758>, Lokaliseret: 05.04.2016 s. 536

⁷ Tovgaard-Olsen, *Brugerundersøgelse 2015*, s. 6

⁸ Rigsarkivet, *Rammeaftale (2013-2016)*, s. 4

⁹ *Rammeaftale 2013-2016*, s. 4-5

¹⁰ Rigsarkivet, *Strategi 2015*, URL: <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Strategi-2015-Rigsarkivet.pdf>, Lokaliseret: 13.07.2016, s. 9 & 21

¹¹ Arkivloven, paragraf 4, stk. 3-4, URL: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183862>, Lokaliseret: 17.05.2016

ikke tilgængelige, da disse to begreber har andre betydninger. Det er dog tydelig formuleret, at Rigsarkivet skal vejlede borgerne i arkivbrug.

Slægtsforskerne har deres eget netværk, både i fysisk, men også på nettet. Derfor er spørgsmålet også, hvor meget slægtsforskere i virkeligheden har brug for en interaktiv dialogplatform, som er udviklet af Rigsarkivet, når de allerede har en i deres egen forsamling.

4 Problemformulering

Ud fra en analyse af slægtsforskernes søgen efter information, hjælp og vejledning vil der diskuteres anvendelsen af Rigsarkivets tilbud af hjælp og vejledning, og onlinetjenester, som tilgængeliggør arkivalier.

- *Hvordan foretager slægtsforskere informationssøgning?*
- *Hvor søger slægtsforskerne om hjælp og vejledning?*
- *Når Rigsarkivets vejledningstilbud ud til slægtsforskerne?*

5 Begrebsafklaring

Afsnittet vil redegøre og definere arkivfaglige begreber, såsom tilgængeliggørelse, vejledning, slægtsforskere og slægtsforskning. Formålet med afsnittet er, at sætte ramme for betydningen, samt afklare brugen af disse de faglige begreber.

5.1 Slægtsforskning og slægtsforskere

I dette afsnit er der blevet gjort brug af opslagsværker, for at definere hvad slægtsforskning er, og hvem en slægtsforsker er, da der findes ikke litteratur, som definerer og diskuterer disse begreber.

5.1.1 Slægtsforskning

Politikens Nudansk Ordbog betegner slægtsforskning, som udforskningen af slægtens oprindelse og udbredelse. Derudover fremhæver Politikens Nudansk Ordbog, at slægtsforskning er ensbetydende med genealogi.¹² Den lille Danske Encyklopædi betegner også slægtsforskning og genealogi som værende det samme. Den definerer slægtsforskning som læren om og udforskningen af individets oprindelse, der personligt og samfundsmæssigt tager udgangspunkt til slægten. Derfor er det også at slægtsforske, når en slægtsforsker undersøger samfundet og forholdene, som sine slægtningene har

¹² Becker-Christensen, C., Appel, V., Katlev, J., Rasmussen, I. & Troelsgaard, T. (red.)(2008). *Politikens nudansk ordbog*. (20. Udgave, 1. Oplag) København: JP/Politikens Forlagshus

levet under.¹³ Den Store Danske Encyklopædi skelner mellem genealogi og slægtsforskning. Ifølge Den Store Danske er genealogi en generel betegnelse for både den teoretiske lære og det praktiske arbejde. Derfor kan man sige, at slægtsforskning hører indunder begrebet genealogi. Slægtsforskning er samtidig læren om menneskelige relationer ud fra ens afstamning. Derfor er slægtsforskning mere centreret om individet end personalhistorien og biografien, som også får undersøgt de samfundsmæssige kontekster. Ordet genealogi stammer fra græsk, hvor *Genea* betyder slægt og *-logi* betegner videnskab. Derfor er genealogi eller slægtsforskning læren om slægten.¹⁴

Slægtsforskning kan som informationssøgningsform kategoriseres ind i *Everyday Life Information Seeking* (ELIS), som på dansk kan oversættes til hverdagsinformationsadfærd. ELIS er forskellige former for informationssøgning, som hænder i forskellige kontekster, omgivelser og forskellige typer af mennesker. Med informationssøgning skal hermed forstås den engelske *information seeking*, der betegner individets forskellige tilgange til at tilegne sig information. *Information searching* er derimod individets informationssøgning og interaktion med eksempelvis et computerprogram.¹⁵

5.1.2 Slægtsforskere

Der findes to betegnelser af slægtsforskere, som er *genealogist* og *family historians*. Ifølge Elizabeth Yakel er genealog en, som finder data om slægtninge, såsom navne, fødselsdatoer o. lign. En familiehistoriker er en som undersøger daværende tid og sted, dengang slægten levede. Ofte udvikler en slægtsforsker sig fra til at være datasøgende forsker til en der begynder at vise interesse for forholdene og samfundet, som slægtninge levede under.¹⁶ I nogen tilfælde bliver slægtsforskere også kaldt for *Memory worker*, som forsøger at bevare slægtens og familiens historie. Det er deres opgave, at indsamle minder vedr. familien, som de udbreder og fortolker. *Memory workers* uddanner sig ved både at studere og deltage til kurser og workshop vedr. slægtsforskning. Dermed opdager slægtsforskeren, at historiske dokumenter og øvrige oplysninger om slægten skal fortolkes,

¹³ Den Lille Danske Encyklopædi, 1. udgave, 2. oplag, København 2005, Gyldendalske Boghandels, s. 328

¹⁴ Den Store Danske Encyklopædi, "Genealogi", Gyldendal, URL: http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/SI%C3%A6gtshistorie_og_-_forskning/genealogi Lokaliseret: 15.10.2016

¹⁵ Helle E. Bach, *Slægtsforskere søgen efter information, forbindelse og mening - Et replikastudie*, Det informationsvidenskabelige Akademi, Vest (Kandidatspeciale 2012), URL: http://pure.iva.dk/files/34135590/F_rdig_speciale.pdf, Lokaliseret: 27.03.2016, s. 4-5

¹⁶ Yakel, Elizabeth, "Seeking information, seeking connections, seeking meaning: genealogists and family historians". URL: <http://www.informationr.net/ir/10-1/paper205.html> Lokaliseret: 24.02.2016 kl. 17.00.

da de hverken er selvfølgelig eller entydige. Selvom betegnelsen bliver kaldt *memory worker*, er det dog ikke erindringer, som er *memory workers* primære udgangspunkt.¹⁷

Der vil dog i dette speciale bruges begrebet, slægtsforsker, som den almene betegnelse. Der kan også fremkomme brug af begrebet familie historiker, hvis der henvises til et bestemt skelnen. Det er heller ikke relevant for specialet, at lave et skelnen på slægtsforskeres undersøgelse. I dette speciale er udgangspunktet nemlig ikke hvad slægtsforskere søger, men mere hvordan de søger. Derfor har det ikke en betydning, om hvorvidt en slægtsforsker indsamler data eller oplysninger om de historiske forhold af sine slægtninge, men mere hvilke fremgangsmåder en almen slægtsforsker gør sig i brug af, når de søger information og hjælp.

I dette speciale vil der søges skelnen mellem slægtsforskere. Derfor vil der blive brugt en inddeling af slægtsforskere i to grupper som nybegyndere og øvede slægtsforskere. Begge grupper er interessante i forhold til at forstå slægtsforskeres måde at navigere og søge på.

5.2 Tilgængeliggørelse

Tilgængeliggørelse er, når arkiverne ligger deres arkivalier frem, og viser at de findes. Der er dog et akademisk problemstilling i det, da det gamle arkiv teori mener, at arkiverne mister sin autoritet, når arkiverne går ind, og fortolker ud fra nogle værdier. Det er en positivistisk tankegang, hvor arkiverne må ligge tingene frem, og så må brugerne så evt. selv finde ud af at bruge dem. Der er arkiver stadig i dag, som forholder sig til denne gamle og fremherskende tankegang.¹⁸ I denne sammenhæng kan der fremhæves, at arkiverne traditionelt set tilgængeliggør for de erfarne arkivbrugere, såsom slægtsforskere, som allerede kender til arkivet og proceduren. Derudover tilgængeliggøres der for forskere og studerende, som i forhold til slægtsforskere har mindre erfaringer, og brug for mere hjælp vedrørende søgbarhed og tilgængelighed. Derfor findes der to retninger inden for brugernes forventninger til arkiverne. Den ene er det traditionelle arkiv, hvor brugerne kræver specialiseret viden og kompetencer. Brugere hos det traditionelle arkiv er primært forskere, myndigheder og slægtsforskere, som i forvejen har kendskab til arkivet. Derfor foretrækker arkivet denne brugertype, og er derfor ekskluderende i forhold til den demokratiske ideal om et åbent og borgervendt institution. Det andet er arkivet for samfundet. Det er en modsætning til det traditionelle, og fungerer som en kulturinstitution, der har fokus på kulturarven.

¹⁷ Bach, *Slægtsforskere*, s. 4

¹⁸ Marit Hosar, Ellen Røsjø, Bente Jensen, Charlotte S.H. Jensen, Anna Ketola og Maria Larsson Östergren, *#arkivdag – Relevans, medvirkning, dialog*, ABM-media AS, 2016, s. 13

Deres målgruppe er alle, da det er deres ambition at vise kulturarvens goder frem. Derfor er det kultiverende og inkluderende, og samtidig forlanger at nå ud til uvante grupper. Dog kan et arkiv også have begge typer i sig.¹⁹

Når det omhandler tilgængeliggørelse, har brugerne forudsætninger som at besidde høj grad af viden og indsigt i arkiverne, arkivdannelsen, samt problemet der skal undersøges. Brugere forventer, at kunne bestille arkivmaterialer enten igennem analoge registraturer eller digitale databaser. Deres hensigt er at bruge arkivalierne.²⁰ Brugere får til tider svært ved at lokalisere og identificere arkivalier med henblik på bestilling. Derfor kan en bestillingsproces ofte opfattes en form for ”at stille til rådighed” end at tilgængeliggøre arkivalierne. I dette tilgængeliggørelsesproces er det vigtigt, at få arkivalierne registreret og beskrevet således, at det bliver overskueligt og giver overblik. Forudsætningen med dette arbejde er, at disse enheder kan anvendes af brugerne.²¹

Man skal skelne mellem at stille til rådighed og tilgængeliggøre. Det kræver en grad af viden inden for arkivdannelse, for at kunne lokalisere de ønskede arkivalier, som blot er stillet til rådighed. Derfor kan man sige, at arkivalierne findes i arkivet, men det kræver viden for brugerne at lokalisere og benytte det. Det er tilgængeligt (hvis man kan finde det), men ikke tilgængeliggjort. Når arkivalier er tilgængeliggjort, kræver det igen en indsigt og viden i arkivdannelse, men det er lettere at lokalisere arkivalierne gennem trykte eller elektroniske registraturer. Derfor er det lettere for brugerne at bestille arkivalier, som er tilgængeliggjort for brugerne.²²

I arkivloven fra 2003 er det dog formuleret som at stille til rådighed. Under arkivernes formål i arkivloven er der to punkter, som viser det tydeligt. Der står, at arkiverne har til formål, at stille arkivalier til rådighed for både borgere og myndigheder, samtidig til forskningsformål. Derudover står der, at arkiverne skal udøve forskning, samt udbrede kendskabet til resultaterne af denne forskning. I disse to punkter fremhæver arkivloven arkivernes formål som at stille til rådighed. Bente Jensen og Charlotte S.H. Jensen mener, at arkivloven bevæger sig væk fra kravet om arkivernes aktivitet og en øget interaktion med mellem bruger og arkivar.²³

¹⁹ Jensen, Bente, og Jensen, Charlotte, S. H., ”Arkivformidling: Mål, begreber og metode”, s. 21-36, Arkiv, Samhælle og forskning, 2006:2, URL: http://charlotteshj.files.wordpress.com/2007/09/arkivformidling_maal-begreber_og_metoder.pdf Downloaded: 16.06.2016, s. 3-4

²⁰ Hosar, Røsjø, Jensen, S.H. Jensen, Ketola og Östergren, #arkivdag, s. 13

²¹ Jensen, Bente og Jensen, Charlotte S. H.: ”Arkivformidling- Arkiver for alle?” Nordisk Arkivnyt, nr. 3, 2004 URL: http://charlotteshj.files.wordpress.com/2007/09/arkivformidling_na.pdf Downloaded: 25.06.2016, s. 6

²² Jensen & Jensen, ”Arkiver for alle”, s. 5

²³ Jensen & Jensen, ”Arkiver for alle”, s. 2

5.3 Vejledning

Arkivalierne bliver under tilgængeliggørelsen beskrevet kortfattet, men der skal også beskrives, hvorledes de kan anvendes. Det kan eksempelvis være, når man skal vide hvordan registraturerne anvendes for at lokalisere de forskellige typer af sager, som man søger information om. Disse vejledningsmaterialer bliver udarbejdet med udgangspunkt i de tilgængeliggjorte arkivalier og arkivteoretiske principper. Brugernes interesser og principper er ikke afgørende for indholdet af vejledningsmaterialerne. Ofte er det arkivernes selvforståelse, som er drivkraften bag udformningen af vejledningsmaterialer. Der kan være mange variationer inden for arkivernes tilbud af vejledninger. Eksempelvis kan der være tale om registraturer med administrationshistoriske redegørelser i både trykt og elektronisk form. Derudover findes der vejledning på arkivernes læsesale. Arkivernes websider indeholder fx relevante og praktiske informationer om fx brugerfaciliteter, åbningstider osv. Derudover produceres der kortere fremstillinger i form af foldere o.lign. Der skal dog påpeges, at det indholdsmæssige kan variere alt efter vejledningsprodukt som udarbejdes. Der kan være meget detaljerede og tekniske redegørelser, men også kortere, men mere resultatorienterede vejledninger, der har en funktion som manual. Derudover kan der være casebaserede vejledninger, som kommer med konkrete informationer, men også inspirerer med sin tilgangsvinkel. Det er primært de korte manualprægede og casebaserede vejledninger, som kan imødekomme brugernes behov. Især kan det casebaserede vejledningsprodukt indeholde centrale formidlingsmæssige kvaliteter. Dette kan give karakter til vejledningens indhold, som er snævret knyttet til tilgængeligheden af arkivalier.²⁴

Vejledning er især centralt, da arkiverne ikke er lige så let tilgængelige som museer og biblioteker. Brugen af arkivalier nødvendiggør en anden form for kompetence og baggrundsviden, end der er hos et museum eller bibliotek. Derfor er vejledning og information herom essentiel. Det er svært for en potentiel bruger at definere et formål for at besøge arkivet, hvis ikke de kender til arkivernes muligheder. Derfor kan det være, at der er brugere, som netop derfor ikke når så langt. Derfor er tilgængeliggørelse og vejledning det rette redskab for at fremfinde arkivalier til anvendelse.²⁵

²⁴ Jensen & Jensen, "Arkiver for alle", s. 6-7

²⁵ Jensen & Jensen, "Arkiver for alle", s. 10

6 Afgrænsning

I dette speciale har jeg valgt at afgrænse mig inden for danske slægtsforskere, som er de danske arkivers største brugergruppe. Derfor har det en stor betydning og relevans for arkivarerne at undersøge og studere, hvad slægtsforskernes søgevaner og -adfærd er. Der findes udenlandsk litteratur vedr. arkivbrugernes søgeadfærd og – mønstre. Det er dog ikke særlig meget. I Danmark har bibliotekar Helle E. Bach skrevet sit speciale om *Slægtsforskernes søgen efter information, forbindelse og mening*. Hendes speciale er et replikastudie af arkivteoretiker Elizabeth Yakels undersøgelse af slægtsforskere. Yakels undersøgelse tager udgangspunkt i både hvordan slægtsforskerne søger information, samt hvilken rolle sociale- og familieforbindelser har i forbindelse med deres slægtsforskning. Dette sker ud fra en kvalitativ interviewundersøgelse. I undersøgelsen forsøges blandt andet at definere og sætte ramme for de forskellige former for slægtsforskningens terminologi. Helle E. Bach kopierer denne undersøgelse og fremgangsmåde, dog med danske slægtsforskere i stedet.

Dette speciale skiller sig dog ud med fra disse to, da det kun fokuserer på slægtsforskernes informationssøgning via Rigsarkivets onlinetjenester og vejledningsservice. Ligesom Yakel og Bach, er der i dette speciale også valgt den kvalitative forskningsundersøgelse via interviews med slægtsforskere. Noget der igen skiller sig ud ved specialet er, at der er foretaget en feltundersøgelse af ”workshop for nybegyndere” i Aalborg Stadsarkiv. Her blev der bl.a. observeret, hvorledes slægtsforskernes interne hjælp, kommunikation og organisering foregik.²⁶ Under feltundersøgelserne er der ligeledes observeret, hvorledes slægtsforskere foretager deres informationssøgning. I analysen vil denne feltundersøgelse supplere slægtsforskernes udsagn fra interviewene. Sammen vil disse to undersøgelser give et mere helhedsbillede af slægtsforskernes hjælp- og informationssøgning, og dermed besvarelse af problemformuleringen.

Derudover er der valgt at arbejde ud fra Rigsarkivets onlinetjenester inden for tilgængeliggørelse og vejledning. Årsagen hertil er, at Rigsarkivet har de centrale kilder og arkivalier, som er altbetydende for overhovedet at kunne beskæftige sig med slægtsforskning. Derfor er der flere onlinetjenester at arbejde ud fra. Inden for metode er der valgt at føre en kvalitativ undersøgelse, ved at foretage felt- og interviewundersøgelser. Et længerevarende interview giver mere validitet og kvalitet, sammenlignet med at få respondenter til at udfylde en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, hvor der bliver spurgt indtil stedet ”hvordan” der foretages visse handlinger.

²⁶ Se bilag

7 Metode

I specialet vil der være en begrebsafklaring, som vil forsøge at definere og redegøre arkivfaglige begreber, såsom slægtsforskning og slægtsforskere, tilgængeliggørelse, vejledning o. lign. Begrebet tilgængeliggørelse og vejledning vil defineres ud fra arkivfagligt litteratur, og har til formål at sætte ramme for dette begrebs betydning for arkivfaget. Derudover vil Rigsarkivets arkivdatabase Daisy, Arkivalieronline og Dansk Demografisk Database, samt Spørg Arkivaren osv. blive kort præsenteret i de redegørende afsnit. Samtidig vil der i de redegørende afsnit også præsenteres for slægtsforskernes måde at organisere sig på, samt slægtsforskningsforeningernes funktion som interesseorganisation. Samtidig vil slægtsforskernes hjælp indbyrdes undersøges og fremhæves. Disse afsnit vil give et indblik i udviklingen af den digitale tilgængeliggørelse og vejledning i Danmark.

Ét af specialets centrale afsnit vil være forskningsoversigt. Her vil der beskrives de forskellige arkivfaglige synspunkter vedr. slægtsforskernes søgemønstre, -vaner og -adfærd. I forskningsoversigten vil der fremhæves teoretiske synspunkter fra bl.a. Elizabeth Yakel, Wendy Duff og Catherine A. Johnson, og bibliotekar Helle E. Bach, som har beskæftiget sig inden for problemstillingen vedrørende slægtsforskernes søgeadfærd og ønsker inden for tilgængeliggørelse. Denne forskningsoversigt vil ligeledes danne det teoretiske udgangspunkt for specialet.

Et andet centralt afsnit for specialet vil være de kvalitative undersøgelser, hvor slægtsforskere blev interviewet vedrørende deres søgevaner. Denne undersøgelse fungerer som et produkt og fremgangsmåde, som hjælper med at svare på problemformuleringen. Undersøgelsen tager udgangspunkt i de teoretiske rammer vedr. forberedelsen og udarbejdelsen af et interview.

Derudover er der foretaget feltundersøgelser af Aalborg Stadsarkiv workshop for nybegyndere inden for slægtsforskning. Under disse workshop blev der fx. observeret slægtsforskernes informationssøgning, samt den interne hjælp. Disse observationer skal indgå som bilagsmateriale sammen med interviewene. I analysen vil disse observationer og resultater af interviewundersøgelse analyseres ud fra de teoretiske synspunkter fra forskningsoversigten. Efterfølgende vil der ud fra analysen besvares på problemformuleringen i den endelige konklusion.

7.1 Observationer af workshops (Deltagerobservation)

I dette afsnit vil en af de fremgangsmåder, som er valgt i specialet fremhæves. Der er foretaget en feltundersøgelse med observationer. For at udføre en gældende observation skal der tages stilling

til de metodiske overvejelser og udgangspunkter. Derfor vil der blive gjort rede for den metodiske proces af udførelsen af disse observationer, som ligeledes vil forklares ud fra teoretiske forklaringer herom. Der er anvendt teori fra den amerikanske forsker Barbara Kawulich, som underviser i metode og kvalitativ samfundsvidenskab hos University of West Georgia. Årsagen til dette valg er, at Barbara Kawulich forklarer bredt om, hvad det vil sige at lave en observation. Kawulich's forklaringer afhænger ikke af et bestemt studie. Derfor kan de ligeledes anvendes i arkivfaglig forskning.

Der kan vælges forskellige fremgangsmåder og undersøgelser for at finde ud af slægtsforskeres søgen om information, hjælp og vejledning. I dette speciale er deltagerobservation anvendt som en fremgangsmåde for at se, forstå og opleve hvorledes slægtsforskere hjælper hinanden internt. I denne feltundersøgelse blev Aalborg Stadsarkivs workshop for nybegyndere valgt som "observationsfelt". Derfor var det både de øvede og nye slægtsforskere, som deltog til disse workshop, der blev observeret i denne feltundersøgelse.

Metoden observation bliver hovedsageligt anvendt af antropologiske og samfundsvidenskabelige studier. En observation skal systematisk beskrive hændelser, adfærd og artefakter i sociale sammenhænge. Observation giver en beskrivelse af den eksisterende situation, som forskeren befinder sig i, og skaber et "beskrivende fotografi" af situationen, som bliver undersøgt. Der kan argumenteres for, at observation også er en slags feltundersøgelse, hvor man aktivt ser, husker, udfører uformel interview, nedskriver detaljerede notater og viser tålmodighed. Deltagerobservation er et redskab, som muliggør forskeren i at studere folks aktiviteter og adfærd, når de agerer naturlig i deres omgivelser. Observanten undersøger under denne proces ved deltagelse i disse rutinemæssige aktiviteter.²⁷

Aalborg Stadsarkivs workshop for nybegyndere inden for slægtsforskning er derfor også en aktivitet, der har en rutinemæssig karakter. I disse workshop hjælper de øvede slægtsforskere nybegyndere inden for slægtsforskning. Workshoppene startede i foråret 21. januar 2016 og varede frem til 9. juli 2016. Disse workshops fandt sted hver anden uge.²⁸ Aalborg Stadsarkiv var vært og facilitator af arrangementet under disse workshopper, hvor arkivet sætter læsesalen til rådighed for

²⁷ Barbara B. Kawulich, "Participant Observation as a Data Collection Method", *Volume 6, No 2, Art 43 – May 2005*-
URL: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/466/996> Lokaliseret: 27.06.2016

²⁸ Aalborg Bibliotekerne, Aalborg Stadsarkiv, Aalborg Kommunerne, Brochure "Hals Barre, Hekse & Herredsfogeder – Kend din by - find din slægt", Januar – Marts 2016, s. 2-11

slægtsforskere. Denne rolle, som facilitator og mellemed, er en af de nyere roller for arkivet, som går ud på et samarbejde mellem brugerne og arkiverne.²⁹

Den hjælp, som de øvede slægtsforskere tilbyder i workshoppene, afhænger af hvad det er for nogle behov og spørgsmål de nye slægtsforskere har. Det kan være emner alt fra, hvordan man som slægtsforsker starter med at søge og navigere i de hyppigst anvendte og tilgængelige arkivalier (fx kirkebøger), indtaste af fundne oplysninger som data i programmet Legacy o. lign. I forbindelse med dette speciale, er der i alt deltaget og observeret fire workshops, hvor kommunikationen og interaktionen mellem slægtsforskerne blev observeret. Til disse workshop blev der taget noter af basale oplysninger, såsom antal deltagere af både nybegyndere og øvede slægtsforskere, nybegyndernes behov inden for hjælp og de øvede slægtsforskeres måde at organisere hjælpen på. Korte referaterne af disse observationer kan findes som bilag i specialet.

Under observationerne blev der foretaget en generel observation, og en mere fokuseret observation af en specifik gruppe eller person. Oftest var det hjælpen til nybegyndere, som blev observeret, hvilket gav indblik i, hvordan en nybegynder bliver hjulpet inden for slægtsforskning, informationssøgning o. lign.

Bibliotekar Helle E. Bach, har i sit speciale kun valgt interview som metode. Bach mener, at det er den rette metode for at finde den information, som hun søger efter. Hun mener, at det er sværere at få nuancerne gennem et spørgeskemaundersøgelse, men det fremhæver hun, at man gør via interview. Hun mener endvidere, at en ren observation af slægtsforskere ikke ville være tilstrækkelig for at give baggrunden for hendes undersøgelse. Til gengæld fremhæver hun, at en ren observation bidrager til det sociale aspekt og organiseringspraksissen hos slægtsforskere. I modsætning til Helle E. Bach er der i dette speciale, valgt at foretage feltundersøgelser, som observerede slægtsforskeres interne hjælp under workshop for nybegyndere.³⁰ Ud over det organisatoriske og sociale aspekt, må man tilkendegive, at observationerne ligeledes fortæller om slægtsforskeres informationssøgning og søgeadfærd. Dette gælder især, når de øvede slægtsforskere viser nybegyndere, hvordan man søger i kirkebøger, folketællinger osv. Derfor kan der argumenteres, for at observationerne giver mulighed for at indsamle data om deres søgeadfærd. Derfor er der i dette speciale valgt at udforme en deltagerobservationsundersøgelse, da det sammen

²⁹ Terry Cook, "Evidence, Memory, identity and Community: Four shifting paradigms", *Springer Science+ Business Media B.V.*, 2012, s. 95 & 113-118 DOI: 10.1007/s10502-012-9180-7 Downloaded: 25.05.2016

³⁰ Bach, *Slægtsforskere*, s. 30

med interviewene vil give en mere omfattende og kvalitativ undersøgelsesmulighed. Dog vælger Helle E. Bach, ud fra Elizabeth Yakels fremgangsmåde at observere slægtsforskere på deres måde at organisere deres materiale på. Helle E. Bach fremhæver, at der er mange slægtsforskere, som er skiftet over til et slægtsforskningsprogram på computeren, og at der ikke længere er den store forskel på måden at organisere data på.³¹ I dette speciale er der også observeret måden slægtsforskere organiserer deres data på, da der til workshopsne var ofte et par nybegyndere, som søgte hjælp til at indtaste og organisere deres data i et slægtsforskningsprogram, såsom Legacy. Denne hjælp gjaldt derfor både det tekniske, men også det organisatoriske.

Når man foretager en deltagerobservation, skal man huske at træde lidt tilbage og holde afstand med følelse af objektivitet.³² Deltagerobservation er en proces i få etableret en rapport om et fællesskab. Derfor må man agere på en sådan måde, så man falder naturligt ind i fællesskabet. Dermed vil medlemmerne af fællesskabet også agere naturligt. På denne måde kan man fordybe sig i de data, der er at hente, ved at koncentrere sig om at forstå, hvad det er der foregår. Det, der nemlig karakteriserer en deltagerobservation, er at ens handlinger skal være åben, ikke-dømmende, interesseret i at lære mere om andre, være en forsigtig observatør, en god lytter og være imødekommende over for et muligt uventet resultat.³³ Observation er en undersøgelsesmetode, som enten ved at selv deltage eller observere deltagende, indsamler data af og vedr. mennesker, processer, og bearbejder det i den kvalitative forskning. Ligesom interview, er observation også en kvalitativ undersøgelsesmetode.³⁴ Deltagerobservation er en undersøgelse, som kan bruges for at forøge validiteten af en forskning. Dermed kan observationerne hjælpe forskeren i at få en bedre forståelse af konteksten af forskningen. Validiteten vil hermed blive endnu stærkere, hvis der bliver brugt en supplerende strategi sammen med observationerne, såsom interview, spørgeskemaundersøgelse o. lign kvalitative undersøgelser. Deltagerobservationerne kan blive anvendt til at hjælpe med at svare på de beskrivende forskningsspørgsmål, ved fx at bygge en teori, frembringe eller teste hypoteser.³⁵

Observationerne af de 4 workshop har derfor været med til at danne nogle spørgsmål vedrørende af slægtsforskere søgen efter information, hjælp og vejledning. For at få svar på disse spørgsmål, er

³¹ Bach, *Slægtsforskere*, s. 30

³² Kawulich, "Why Use Observation to Collect Data?"

³³ Kawulich, "Why Use Observation to Collect Data?"

³⁴ Kawulich, "Why Use Observation to Collect Data?"

³⁵ Kawulich, "Why Use Observation to Collect Data?"

der blevet valgt at interviewe slægtsforskere vedr. undringen fra workshops. Derfor er interviewundersøgelsen et strategisk valg, for at skabe en mere validerende forskning.

7.2 Rekruttering af slægtsforskere til interview

Til de observationer, som der er foretaget til workshop for begyndere i Aalborg Stadsarkiv, blev der ligeledes rekrutteret slægtsforskere til de planlagte interviews. Dette skete ved personlig henvendelse til slægtsforskerne under workshops. Først blev formålet med specialet beskrevet, hvorefter de blev tilbudt, om hvorvidt de var interesseret i at hjælpe og bidrage forskningen gennem et interview. Igen blev Aalborg Stadsarkivs faciliteter anvendt, da interviewsne blev afholdt i ”buen” ved læsesalen. I alt blev der rekrutteret ti slægtsforskere, hvor af fem af dem var øvede og fem uøvede slægtsforskere. Årsagen til dette valg skyldtes at hermed disse to grupper af slægtsforskere kan fremhæves en mere nuanceret analyse af slægtsforskeres søgen om information, hjælp og vejledning. Tanken bagved det er, at øvede og nybegyndere kan have forskellige tilgange og søgeadfærd inden for deres slægtsforskning. Hermed vil validiteten af undersøgelsen ligeledes forsvares, da det via en dækkende undersøgelse af de forskellige slægtsforskere vil give specialet en kvalitet. Det ville absolut være snævret og overfladisk undersøgelse, hvis man kun agerede ud fra én slags slægtsforskertype. Faktisk kan slægtsforskere inddeles efter flere kategorier, såsom øvede, mindre øvede og nybegyndere. Dog er der i dette speciale valgt at inddele dele det som øvede og nybegyndere, men deres forskellige grader af ekspertise vil blive redegjort i analysen.

I min undersøgelse og rekruttering er der ikke valgt at gøre skellen for nogen form for køn, etnicitet eller alder, da disse faktorer ikke vil påvirke min undersøgelse.

7.3 Interview

Det er valgt, at udføre interviewene ansigt til ansigt, da giver mulighed for at aflæse kropssprog, men også fordi det gør det lettere at tilpasse sig kropssprog og stemmeføring. Dette vedligeholder interviews sammenhæng og opretholder respondenternes villighed til at deltage. Fordelen med et interview er at det er nemmere at få uddybet spørgsmål, og interviewerens bliver ledt ind i den livsverden, som respondenterne befinder sig i. Intervieweren skal forsøge sig at forstå respondentens kulturelle verden. Dermed undgår man en mulig misforståelse mellem interviewer og respondenterne. Interviewene blev udført med det udgangspunkt at undgå spørgsmål, som forsøger at lede respondenterne til at et svar uden for deres vilje eller holdning. Spørgsmålene i interviewguiden har ikke haft den hensigt at ”fiske” efter et bestemt svar. Dog har det ofte været nødvendigt at komme med eksempler og personlige holdninger, for at skabe en slags dynamik i samtalen. Ofte havde

respondenterne svært ved at se skelen mellem ”vejledning” og ”tilgængeliggørelse”, hvilket heller ikke forventes, da det er en arkivfaglig skelen. Derfor er der under interviewene været nødvendigt at komme med eksempler og forklaringer, for at undgå en forveksling af disse to begreber og dermed få et relevant svar inden for emnet. Til tider kunne det fornemmes, at respondenterne enten ivrigt ville fortælle om deres slægtsforskning,³⁶ eller var tilbagetrækkende. Denne tilbagetrukkethed kunne eksempelvis skyldes, at de ikke kunne se meningen bag spørgsmålene som blev stillet eller pga. det var spørgsmål som de ikke havde tænkt og undret sig over før. Derfor har jeg til tider fremhævet mine holdninger vedr. emnet, uden at påvirke respondenterne, med det formål at skabe en dynamisk samtale, som også på diskuterende vis fortsatte interviewet. Slægtsforskernes svar været ærlige og data har været upåvirkede, som er vigtigt for undersøgelsens validitet. Det er også især under disse samtaler, at slægtsforskere ytrede sig mere om de forskellige emner. Derfor kan man sige, at udgangspunktet for spørgsmålene er åbne, men for at få mere ud af slægtsforskere fremhævede jeg nogle holdninger, som de så efterfølgende forholdte sig til og ytrede egne holdninger. Det er især en fremgangsmåde jeg har valgt, da respondenterne til tider gav svar, som de nok har ment som ”jeg kunne bruge” eller for at være hjælperlige og søde. Derfor har en sådan forvekslende samtale været positivt, for at undgå at slægtsforskere giver ”søde” svar, og for at udnytte det faktum, at de er ivrige efter at få deres mening frem i et emne som interesserer dem og nu hvor en som spørger ind til det. Helle E. Bach’s har i sit speciale bedt slægtsforskere om en beskrivende eller forklarende svar til spørgsmålene, men hun har bedt om en generel vurdering, når det omhandlede spørgsmål vedr. computerfærdighed, da deres kendskab hertil er forskelligt.³⁷ Jeg har derimod bedt dem om at uddybe hvordan de gør, når de for eksempel søger information i Rigsarkivets onlinetjenester. Her har jeg især spurgt indtil, hvad de synes om disse onlinetjenester og om hvad de ville ønske der blev gjort bedre osv. Nogen forklarede kort, andre uddybede med en beskrivelse af hvordan de gør. Og om de bruger Rigsarkivets onlinetjenester eller alternativerne til dem, som konkurrerer med Rigsarkivet. Årsagen til dette spørgsmål er at der i dette speciale er fokus på tilgængeliggørelsen af arkivalier via Rigsarkivets onlinetjenester. Derfor er det en vigtig oplysning, at vide hvordan deres søgeadfærd. Under interviewene er der foretaget verbale bekræftende toninger, for at vise respondenterne, at det der blev fortalt af vedkommende var

³⁶ Bach, *Slægtsforskere*, s. 29-30 & 34

³⁷ Bach, *Slægtsforskere*, s. 30

interessant. Dette formår at få mere ud af respondenten, da det ligeledes sørger for at vedkommende føler sig tilpas og vil fortælle mere til den lyttende.³⁸

Steinar Kvale og Brinkmann skriver i indledningen af bogen *Interviews*, om hvorledes en samtale kan benyttes til forskning. Kvale og Brinkmann mener, at en kvalitativ interviewundersøgelse kan bruges til at forstå verdenen fra individets synsvinkel. Den kan være med til at udfolde individets meninger, erfaringer og holdninger for at afdække til videnskabelige forklaringer. Interviewundersøgelse må have en simpelt og enkelt formål. Det kan virke let at optage lyd og spørge folk om deres erfaringer vedr. et eller andet spændende emne eller at få dem til at fortælle om deres livshistorie. Selvom et interview virker let at udarbejde, kræver det faktisk hårdt arbejde for at gøre det godt. Forskningsinterview involverer en kultivering af samtalekundskaber, som de fleste mennesker allerede er stillet til, og det kræver det simple som at kunne stille spørgsmål. Der findes mangfoldige former for samtaler, i hverdagslivet, litteratur og i professionen. Hverdagssamtaler udstrækker sig fra snak til små samtaler for at udveksle nyheder, stridighed, eller fra formelle forhandlinger til dybe personlige idévekslinger.³⁹

Forskellige former for interview tjener forskellige formål. Kvale og Brinkmann inddeler formerne for interview i tre kategorier. Det første er journalistisk interview, som bruges når der eksempelvis er en vigtig begivenhed, hvor man optager og reporterer til samfundet. Det andet er terapeutiske interview, som forsøger at forbedre ødelæggende situationer i fx patienters liv. Det tredje er forskningsinterview, som har det formål at producere viden. Forskningsinterview er en professionel samtale, som er baseret på samtaler vedr. daglig livet. Det er et "inter-view", hvor viden er bygget op omkring interaktionen mellem interviewer og den interviewede. Ordret er "inter-view" en udveksling (inter-change) af synspunkter mellem to personers samtale vedr. en gensidig interesse. Et interview er en samtale der har en struktur og formål. Det er noget ud over den daglige og spontane måde at udføre en samtale på eller veksle synsvinkler. Det kræver mere forsigtighed, når spørgsmålene bliver stillet. Det samme gælder, når der bliver lyttet. Det er nemlig en tilgang med et formål der ønsker at opnå et grundigt testet viden. Et forskningsinterview er ikke en samtale, hvor der er ligestilling mellem parterne, da undersøgeren definerer og kontrollerer situationen. Interviewundersøgeren introducerer emnet af interviewet og følger kritisk op på den interviewedes

³⁸ Bach, *Slægtsforskere*, s. 30

³⁹ Steinar Kvale & Svend Brinkmann, *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*, SAGE Publications, Second edition, 2009, s 1-2

svar til spørgsmålene.⁴⁰ Intervieweren har magten til at kunne styre retningen, ved at bestemme emnet under udvekslingen. Kort sagt, er det intervieweren der stiller spørgsmålene, og den interviewede som svarer. Intervieweren er ikke en passiv båndoptager, men en aktiv deltager, som følger op på svarende og søger at klarlægge og udvide udsagnene.⁴¹

Selvom forskningsinterview og hverdagssamtale har fælles træk, så er der alligevel en forskel. Det er let at starte et interview uden en forberedelse eller eftertanke forud. En nybegynder inden for undersøgelsen, kan mene at have gode idéer og så gå i gang med at interviewe folk og optage det, men så snart materialet skal analyseres opstår en lang række problemer vedr. formål og indholdet. En nybegynder, som metodisk har orienteret sig, må have en række spørgsmål om det tekniske og idémæssige motiver i et interview.⁴²

Det er nødvendigt at udforme et design af en interviewundersøgelse, der kan hjælpe intervieweren vanskelighederne ved forskningsprocessen. Et sådan design har til formål at fastholde den oprindelige vision og engagement under hele undersøgelsen. Steinar Kvale har i sin bog *InterView – en introduktion til det kvalitative forskningsinterview* fra 2004 beskrevet syv stadier af en interviewundersøgelse. Disse syv stadier skitserer forløbet af en interviewundersøgelse fra starten med idéstadiet til den endelige produkt. Det første stadie af Steinar Kvale er *tematisering*, hvor formålet med undersøgelsen formuleres, og emnet beskrives. Det andet stadie er *Design*, hvor undersøgelsen skal planlægges ud fra de syv stadier, men det skal foretages med det henblik, at opnå det ønskede viden. Tredje stadie er selve *interview*, som blive fortaget ud fra en interviewguide. Med interviewguiden formås der at have en gennemtænkt synsvinkel på den søgte viden. *Transskribering* er den fjerde stadie, hvor analysedataet gøres klart. I specialet vil dette stadie dog ikke optræde, da det af processuelle årsager er fravalgt. I stedet er en lettere tilgang valgt, hvor selve interviewsne vil blive uploadet. Dog kun for eksaminator og censor, for at beskytte anonymiteten for de interviewede. Femte stadie er *analyse*, og man skal ud fra formål og emne afgøre undersøgelsens og interviewmaterialets karakter, og om hvilke analysemetoder der passer bedst ind. *Verificering* er det sjette stadie, som vurderer brugbarheden af resultaterne. Her stiller man spørgsmål som, ”undersøger den det, som den skal?” *Rapportering* er det endelige syvende stadie, hvor undersøgelsens resultater skal sammen med de valgte metoder ud udarbejde, og

⁴⁰ Kvale & Brinkmann, *Interviews*, s. 3

⁴¹ Kvale & Brinkmann, *Interviews*, s. 1-3, 5 & 7

⁴² Kvale & Brinkmann, *Interviews*, s. 15

samtidig leve op til de videnskabelige kriterier.⁴³ I tilfælde af dette speciale vil en ”rapportering” finde sted i analysen.

7.4 Pilottest

Der er foretaget en enkelt pilottest, for at afprøve interviewguiden. Årsagen hertil er for at undgå fejl og lokalisere evt. fejl, så det ikke påvirker undersøgelsen. Derudover er det for at teste, om interviewet opfylder sit formål og opnår det der undersøges. Hvis ikke, kan der laves ændringer inden det bliver alt for sent. En pilottest hjælper derudover med at træne interviewerens i at interviewe og med at agere naturlig i samtalen og undersøgelsen.⁴⁴

Årsagen til at der kun er valgt en respondent til pilottesten, var fordi spørgsmålene i interviewguiden ikke stillede private spørgsmål såsom slægtsforskernes slægtsforskning, familiehistorie osv., men mere vedrørende slægtsforskernes søgen om information, hjælp og vejledning. Testrespondenten var Anja, som er ansat hos Aalborg Stadsarkiv, som også foretog slægtsforskning. Interviewet fandt sted i Aalborg Stadsarkiv, da det passede bedre til respondenteren. Mine rekrutteringer var primært sket ud fra slægtsforskere (både nybegyndere og øvede), som deltog til workshoppen. Derfor har dette valg haft en positiv indvirkning på undersøgelsen, da min interviewguide var udformet til dem som deltog til denne workshop. Det blev der især lagt mærke til under pilottesten, hvor der på et tidspunkt under interviewet gik op for mig, at der var et par spørgsmål, som jeg burde omformulere. Udover denne detalje oplevede jeg ikke nogen problemer under pilottesten. Jeg har endda valgt at anvende dette interview i min opgave, da det ligeledes gav andre synsvinkler fra en som ikke deltog til disse workshop, men alligevel har en faglig kendskab.

Efter jeg gennemgik alle spørgsmål og var færdig med undersøgelsen spurgte jeg respondenteren, om vedkommende mente, om alle spørgsmål var tydelige og forståelige, og om der var noget hun mente jeg burde komme ind på. Det mente vedkommende ikke og var tilfreds med både spørgsmålene og måden det der blev spurgt på. Jeg havde tanker og overvejelser om at lade respondenter vise på min bærbar, hvorledes de søger efter information osv. hvor de samtidig skulle forklare hvad de gør. Jeg spurgte respondenteren til pilottesten, hvad vedkommende ville synes om sådan en fremgangsmåde til interviewet. Respondenteren sagde at det nok ikke ville have været behageligt, at skulle sidde og

⁴³ Steiner Kvale, *InterView – en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Gyldendal Akademisk, 2009, s. 94-95

⁴⁴ Bach, *Slægtsforskere*, s. 32

præstere hvordan de gør, da det måske ikke ville fungere og virke akavet. Hun sagde dog, at det er en fremgangsmåde man kunne vælge, hvis det var noget respondenterne havde styr på og ville vise. Så vedkommende ikke følte sig utilpas. Jeg havde samme tanker, og derfor hjalp respondenterne til pilottesten med at få det bekræftet. Derfor fravalgte jeg denne fremgangsmåde, med mindre der var noget teknisk som jeg kunne fornemme at slægtsforskere ville fortælle og vise. Pilottesten varede 30 minutter med afbrydelser i mellem, da vedkommende blev nødt til at tage arbejdstelefonen i gang i mellem.

7.5 Interviewguide

Inddelingen af spørgsmålene til min kvalitative undersøgelse blev inspireret af Elizabeth Yakels undersøgelse og Helle E. Bach's replikastudie af Yakels undersøgelse. Spørgsmålene blev tematiseret, da det dermed blev nemmere at se forløbet af interviewet. Jeg har valgt at udforme 5 temaer, såsom begyndelse, hjælp af/til slægtsforskere, Rigsarkivets vejledninger, Informationssøgning i Rigsarkivets webbaserede tjenester og en Afrunding

Første tema, som er "begyndelse", har haft det formål, at stille nogle indledende spørgsmål til respondenterne, så vedkommende vender sig til interviewet og føler sig tilpas. Andet tema omhandler den hjælp slægtsforskerne får fra andre slægtsforskere eller den hjælp de selv tilbyder. Tredje tema omhandler slægtsforskernes kendskab til Rigsarkivets vejledninger og deres evt. brug heraf. Fjerde tema omhandler hvorledes de søger og navigerer i Rigsarkivets onlinetjenester, og om hvad de synes om disse onlinetjenester. Femte tema er en afrunding, hvor jeg evt. trækker i mere i evt. bemærkninger fra under interviewet eller ytrer med forskellige holdninger for at få mere ud af respondenterne, hvis jeg kan fornemme, at de har en holdning, som de ikke helt frit slipper fra sig. Derfor fungerer det femte tema mere fleksibelt og fyldende.

Rækkefølgen af temaerne blev nøje fulgt under interviewene, men rækkefølgen af et par spørgsmål blev til tider byttet om eller omformuleret, alt efter om respondenterne førhen havde deltaget til workshop for nybegyndere.

7.6 Anonymitet

Under interviewene blev alle respondenter gjort opmærksom på, at der ingen private spørgsmål ville blive stillet. Og at denne undersøgelse har et fokus på deres fremgangsmåde vedr. søgen efter information, hjælp og vejledning. Dog har jeg oplyst dem, om at de godt kan relatere til deres egne forskning, hvis de selv ikke har noget i mod det og hvis de selv mener at det er lettere. Jeg har dog

garanteret dem, at ingen af deres private oplysninger vil blive fremstillet i specialet. Det er noget jeg har valgt at lægge vægt på, så slægtsforskerne ikke følte sig blev hængt ud osv. Det eneste som der vil oplyses er blot respondenternes fornavn, i stedet for at kalde dem for ”respondent 1” eller ”interviewperson 2” o. lign.

7.7 Optagelserne

Alle interview blev optaget på min bærbar ved hjælp af programmet ”Audacity” og eksporteret om MP3-lydfiler.

Efter aftale med vejleder, er der i specialet fravalgt at udføre transskribering af interviewene, da dette arbejde er krævende tidsmæssigt. Derfor er der fundet den løsning, at optagelserne bliver uploadet som bilag ved siden af specialet, så både vejleder og censor får adgang til selve optagelserne, hvis de finder det nødvendigt. Respondenternes synspunkter i analysen vil derfor blive fodnotet med minutter og sekunder fra lydoptagelserne.

7.8 Skema/Oversigt

Der er udarbejdet tre skema over alle respondenter og deres besvarelser. Disse skemaer er formet efter spørgsmålene fra interviewguiden. Dette skema skal fungere som en oversigt over, hvad det er, de forskellige respondenter har svaret. Dermed kan respondenternes holdninger og synspunkter anskues i korte træk uden at lytte til selve optagelserne. Disse skemaer er ligeledes uploadet som bilag.

8 Forskningsoversigt

Undersøgelser af arkivbrugere har været et tema i den arkivfaglige litteratur for årtier. Brugerstudier har fået en bred vifte af datasamlingsmetoder og kilder til at forstå brugermønstre, brugeradfærd og brugerbehov.⁴⁵ Eksempelvis er der foretaget undersøgelser vedrørende identificeringen af hvordan brugerne lokaliserer samlingerne. Brugerundersøgelser er blevet anvendt i forskellige arkivsovnings sammenhænge til at indsamle data vedrørende brugere. Disse undersøgelser har resulteret i informationer, som har bidraget til en forbedring af arkivtjenesterne. Takket være disse brugerundersøgelser, er der ligeledes indsamlet kvalitative data vedr. brugernes forhold til arkivtjenesterne. Brugerundersøgelserne har dermed bidraget til at få afdækket brugernes vaner,

⁴⁵ Yakel, Listening, s. 113

adfærd og forudsætninger.⁴⁶ I de kommende linjer vil nogen af disse undersøgelser blive fremhævet med fokus på slægtsforskere, og deres søgeadfærd.

En forsker, som især har fokuseret på dette emne, er Elizabeth Yakel. Hun skriver i sin artikel "Seek and You May Find Successful Search in Online Finding Aid Systems", at arkivernes onlinebrugere, enten via arkivets webside eller gennem en søgemaskine (database), får adgang til arkivernes samlinger. Derfor bringer onlinebrugere et bredt spektrum af forventninger.⁴⁷ En succesfuldt og øvet bruger anvender en bred vifte af søgestrategier. Dog alligevel har mange vanskeligheder ved at vælge det rette søgeord, og mangel for forståelse af arkivfagligt terminologi.⁴⁸ Duff og Johnson mener, at de øvede slægtsforskere effektivt får adgang til information i arkiverne, men det er dog trods søgesystemerne og ikke ved hjælp af søgesystemerne. Duff og Johnson pointerer, at arkiverne er organiseret ud fra proveniensprincippet⁴⁹ og arkivskabere, hvorimod slægtsforskere søger arkivalier ud fra oplysninger af personer, såsom navne. Derfor mener Duff og Johnson, at de proveniensbaserede databaser/onlineregistraturer især udfordrer nybegyndere i slægtsforskning. Duff og Johnson hævder, at dette besvær nemt kan skabe frustration blandt slægtsforskere, som uøvede slægtsforskere ofte føler, når de skal til at bruge arkivernes onlinetjenester.⁵⁰ Yakel mener i sin artikel "Listening to Users", at den største mangel ofte er en fællesvurdering mellem en bruger og en arkivar. Ifølge Yakel må arkivarer antage, at brugerne forstår mere om arkivalske funktioner og adgangsredskaber end berettiget.⁵¹ Hvis man ikke etablerer et fælles grundlag, kan det hos brugeren føre til frustration og negative holdninger omkring arkiverne. Både brugeren og arkivaren bærer ansvar for at etablere et fælles grundlag. Yakel påstår, det er arkivarens bedste interesse at nå ud til brugerne ved at fundere et fælles grundlag.⁵²

Yakel påpeger, at arkiver beskriver deres materialer anderledes end bibliotekerne, men at arkiverne ofte anvender en lignende søgegrænseflade. Brugere som ikke er vant til at arkiv søgning (men som har brugt bibliotekets onlinekataloger) kan ikke se forskellen mellem bibliotekskataloger og

⁴⁶ Yakel, Listening, s. 113

⁴⁷ Morgan G. Daniels & Elizabeth Yakel, "Seek and You May Find Successful Search in Online Finding Aid Systems", *The American Archivist*, Vol. 73, No. 2 (Fall/Winter 2010), pp. 535-568, Published by: Society of American Archivists, URL: <http://www.jstor.org/stable/23290758> Downloaded:25.03.2016, s. 535

⁴⁸ Daniels & Yakel, "Seek and You May Find", s. 535

⁴⁹ Hjemhørsforhold. Et af de ældste arkivalske principper, som går ud på at bevare arkivaliernes oprindelige struktur.

⁵⁰ Duff, Wendy M. & Johnson, Catherine A., "Where Is the List with All the Names? Information-Seeking Behavior of Genealogists", *The American Archivist*, 2003, Published by: Society of American Archivists, URL <http://www.jstor.org/stable/40294218> Downloaded: 15.10.2016, s. 91

⁵¹ Yakel, Listening to Users, s. 112

⁵² Yakel, Listening to Users, s. 112

katalogpraksisser samt onlineregistraturer. Derfor kan brugerne på samme måde møde lignende søgestruktur og funktion når onlineregistraturer/databaser for arkiverne anvendes, som når de benytter Web-søgemaskinerne. Derfor er det relevant at brugernes søgeteknikker i online arkivsamlinger forstås noget mere. Dermed kan tilgængeligheden af søgesystemerne udvikles via en forbedret grænsefladedesign. Samtidig kan de mest fordelsagtige søgestrategier udformes til gavn for brugerne, når de anvender disse systemer. Derfor mener Yakel, at det er vigtigt at undersøge såsom folks måde at søge arkivalske samlinger online, karakteristikken for en succesfuld søgning, mulige optimale søgestrategier som gør tilgængeligheden lettere og om hvorvidt variation af søgeord spiller rolle i en succesfuld søgning. Disse overvejelser må ifølge Yakel studeres for at kunne udføre praksis.⁵³

Yakel fremhæver, at slægtsforskeres informationssøgning udvikler sig med tiden. De starter som værende dataindsamlere om deres slægt og breder det senere ud ved at ”fylde på”, hvor de begynder ligeledes at fortage søgninger vedr. tiden som slægten levede under. Andre gange er det steder og endda begivenheder, som slægtsforskere vælger at undersøge. Yakel kalder det for, at slægtsforskere dermed skifter fra at være genealoger til familiehistorikere. Dermed ændrer slægtsforskeres formål sig ligeledes, da deres slægtsforskning var et projekt, som skulle afsluttes, men med ændring af retning bliver det til et endeløst stort projekt. Dernæst bliver søgestrategierne ligeledes mere udviklede, da slægtsforskere efterfølgende skal til at finde ud af, hvor og hvad de skal søge.⁵⁴ Wendy Duff og Catherine A. Johnson fremhæver, at online tilgængelighed har det problem, at brugerne ikke kan finde ud af at anvende systemerne. Duff og Johnson hævder, at årsagen hertil kan være at systemerne er udviklet til arkivarer og historikere, og ikke slægtsforskere.⁵⁵ Duff og Johnson påstår derfor, online adgang kan skabe problemer såvel, da det begrænser kontakten til arkivar, hvilket også kan reflektere sig til brugen af disse systemer, da arkivarer har en viden om samlingerne, som kunne bruges til at søge det rigtige sted.⁵⁶ Det er en del af slægtsforskningen, at lære et system at kende og dermed at søge informationer det.⁵⁷

Yakel finder ud af i sin undersøgelse, at familiehistorikere ikke har tiltro til arkiverne. Slægtsforskere mener ikke, at arkiverne kan hjælpe dem i deres slægtsforskning, som de havde gjort

⁵³ Daniels & Yakel, “Seek and You May Find”, s. 536

⁵⁴ Yakel, “Seeking information, seeking connections, seeking meaning: genealogists and family historians”, *Information Research - Vol. 10 No. 1*, October 2004, URL: <http://www.informationr.net/ir/10-1/paper205.html> Lokaliseret: 28.10.2016

⁵⁵ Duff & Johnson, “Where Is the List”, s. 92-93

⁵⁶ Duff & Johnson, “Where is the List”, s. 88-89

⁵⁷ Bach, *Slægtsforskere*, s. 22

dengang de var genealoger, hvor de søgte efter data såsom fødsel, vielse, dødsår osv. Derfor vælger slægtsforskere hjælp i deres slægtsforskningsforening, hvor de hjælper hinanden.⁵⁸ Helle E. Bach fremhæver ligeledes, at slægtsforskere ikke lægger stor vægt på, at få hjælp til slægtsforskningen af arkivarer.⁵⁹ Yakel pointerer, at slægtsforskere anser slægtsforskningsforeninger, som steder for uddannelse og intern hjælp til informationssøgningen. Derfor identificerer slægtsforskere sig hurtigt med deres fællesskab.⁶⁰ Bach hævder ligeledes, at de fleste slægtsforskere er medlemmer af flere slægtsforskningsforeninger. Ifølge Bach skyldes det ofte, at slægtsforskere dermed opnår mere information ved at være medlem flere steder.⁶¹ Helle E. Bach fremhæver ligeledes, at den interne hjælp blandt slægtsforskere, er en del af den kultur, som der er at finde hos en forsamling af slægtsforskere.⁶² Crystal Fulton mener, at slægtsforskeres deling af information blandt hinanden er en vigtig del af deres slægtsforskning. Slægtsforskere er samlet omkring nogle sociale normer, som går ud på, at information ikke noget man holder for sig selv, men deler det med andre. Fulton mener, at slægtsforskere bliver vurderet og hierarkiseret ud fra, den information som de finder. Kriterierne hertil er, hvor god informationen er og hvor villig vedkommende er for at dele den med andre. Fulton fremhæver, at slægtsforskeres bedste læring sker når deres informationsdeling bliver gensidig.⁶³

Duff og Johnson fandt ud af i sin undersøgelse, at slægtsforskere følger tre faser i deres slægtsforskning. Første fase er, når slægtsforskere indsamler data, såsom navne, fødsler osv. vedr. deres slægt. Anden fase søger de detaljerede informationer vedr. disse individer. I tredje fase er slægtsforskere ofte færdige med at få opbygget deres slægtstræ, og dermed opnået det primære formål inden for slægtsforskning. Derfor begynder de så at søge efter samfundet, omstændighederne osv. som slægten levede under. Dermed bevæger de sig i retning mod at være en familiehistoriker.⁶⁴ Duff og Johnson fremhæver, at slægtsforskere i starten af deres slægtsforskning søger efter slægtsmedlemmers navne. Duff og Johnson tilføjer, at det kan have nogle udfordringer, såsom at skelne mellem andre, som har samme navn. Det er en opgave, som er ret tidskrævende for

⁵⁸ Yakel, "Seeking information"

⁵⁹ Bach, *Slægtsforskere*, s. 45

⁶⁰ Yakel, "Seeking information"

⁶¹ Bach, *Slægtsforskere*, s. 45

⁶² Bach, *Slægtsforskere*, s. 43

⁶³ Crystal Fulton, "Quid pro quo: Information sharing in leisure activities", *Library Trends*, Vol 57,

No. 4, (2009b), pp. 753-768, URL: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/13657/57.4.fulton01.pdf>

Downloaded: 27.10.2016, s. 756 & 760

⁶⁴ Duff & Johnson, "Where is the List", s. 83-84

slægtsforskere.⁶⁵ Derudover påpeger Duff og Johnson, at slægtsforskere også bliver nødt til at søge efter stednavne. Eksempelvis når de skal til at søge i kirkebøger, er slægtsforskere nødt til at have fundet nogle oplysninger vedr. sogne og den regionale inddeling, som fandt sted i gamle dage.⁶⁶

Arkivar Patrick Cadell påpeger, at slægtsforskning i dag er lettere end det var førhen. Internettet og digitaliseringsmulighederne er de største faktorer hertil. Internettet gør det lettere, da slægtsforskere hverken geografisk eller kulturelt begrænset, for at foretage informationssøgninger. Cadell fremhæver, at det førhen var rigeligt at finde data såsom fødselsdag, vielse og dødsår, men det er det ikke længere, da slægtsforskere vil putte fylde mere på deres slægtsforskning. Derfor mener Cadell, at tendenserne inden for slægtsforskning ligeledes har ændret sig.⁶⁷ Helle E. Bach fandt ud af i sin undersøgelse, at computeren var et vigtigt redskab for slægtsforskere i deres informationssøgning. Det er nemlig via computeren og internettet at de får tilgængelighed til eksempelvis kirkebøger og folketællinger. Derudover har de via nettet mulighed for at kommunikere med andre slægtsforskere, som søger i samme personer eller slægt. Helle E. Bach fremhæver, at slægtsforskere ofte googler efter navne, i håb om at finde nogle oplysninger fra andre, som havde forsket i samme slægt. Dermed kunne man få en del data foræret.⁶⁸

Duff og Johnson påpeger, at de mere øvede slægtsforskere er opmærksomme på, at hvis de finde noget baggrundsviden vil det hjælpe dem med at identificere kilder, der indeholder brugbar information. Mange af dem øger deres viden omkring de historiske kontekster, så de får mere adgang til de personlige oplysninger.⁶⁹ Helle E. Bach fremhæver, at selvom slægtsforskning er et felt, som er ret videnstungt, så virker slægtsforskernes informationssøgningen til tider ret tilfældigt. Bach hentyder især til, at slægtsforskere jo ofte googler efter data. Det kan have en negativ effekt for deres slægtsforskning, hvis ikke slægtsforskere er kildekritiske, hvilket nogen ofte ikke er. Bach fremhæver derfor, at når slægtsforskernes mødes og deler viden og informationer med hinanden, så kan de øge deres kritiske sans. Især nybegyndere vil få meget ud af at konversere med øvede slægtsforskere.⁷⁰

⁶⁵ Duff & Johnson, "Where is the List", s. 85

⁶⁶ Duff & Johnson, "Where is the List", s. 85-86

⁶⁷ Patrick Cadell, "Building on the Past, Investing in the Future through Genealogy and Local History Services", IFLA Journal, December 2002 28: 175-180, doi:10.1177/034003520202800403 Downloaded: 23.10.2016, s. 176-177

⁶⁸ Bach, *Slægtsforskere*, s. 41

⁶⁹ Duff & Johnson, "Where is the List", s. 84

⁷⁰ Bach, *Slægtsforskere*, s. 56

9 Ramme for analysen (Redegørelse)

9.1 Rigsarkivets onlinetjenester inden for tilgængeliggørelse af arkivalier

Der er mange flere, som anvender Rigsarkivets onlinetjenester i form af tilgængeliggørelse i forbindelse med slægtsforskning, end dem som benytter sig af læsesalen til fx almindelig forskning, såsom projektopgave, erhvervsmæssig forskning osv. Årsagen hertil er, at mange af de tilgængeliggjorte og digitaliserede arkivalier i Arkivalieronline og Dansk Demografisk database har en slægtshistorisk karakter, da de ofte benyttes til dette formål. Andre typer af arkivalier benyttes stadig på læsesalen. Derfor vil der i dette afsnit præsenteres Rigsarkivets onlinetjenester, som ofte bliver anvendt i slægtshistorisk sammenhæng.

9.1.1 Daisy

Daisy er Rigsarkivets egen arkivdatabase, hvor arkivalierne er registeret i. Denne database fungerer, som en online registratur, hvor man kan navigere i Rigsarkivets samlinger, og dermed lokalisere arkivalierne. Brugere kan søge og bestille arkivalier til arkivets læsesale, så snart de er oprettet en bruger i Daisy.

Daisy har lige siden dens oprettelse haft formål såsom at forbedre og lette tilgængeligheden, ekspedition i læsesalene og sørge for information til brugere osv. Det er Daisys formål at gøre søgningen lettere for brugere gennem emnesøgninger. Disse emnebaserede søgninger skal kunne give brugeren tilfredsstillende resultater af arkivskabere og arkivalier.⁷¹ For at lokalisere det ønskede materiale i Daisy, var man tidligere nødt til at vide, hvem eller hvilken myndighed, som havde skabt arkivalierne. Ifølge brugerundersøgelsen fra 2015 er der fra brugernes side en lille nedgang på tilfredsheden af Daisy. Denne utilfredshed skyldes hovedsageligt Daisys søgefunktioner. Brugere ønsker googlelignende fritekst- og emnesøgningsfunktioner. Daisy har en fritekstsøgningsfelt, som kun kan håndtere, hvis der bliver søgt i arkivskabere eller arkivserie, men ikke på arkivenhed (pakkeniveau). Stavefejl er heller ikke noget, som Daisy er glad for. Derudover er brugere heller ikke tilfredse med nogle tekniske vanskeligheder såsom, man ikke kan foretage massebestillinger. Begreber og fagtermer som arkivskaber o. lign ønsker brugere ligeledes at få forklaret.⁷²

⁷¹ Inge Bundsgaard, "Om Daisy", Arkiv 1, 2001, s. 61-63

⁷² Brugerundersøgelsen 2015, s. 17-18

Rigsarkivet forsøger at vejlede brugerne via gratis introduktionskurser til Daisy på læsesalen ca. hver anden uge. I disse kurser bliver der forklaret alt fra oprettelse, søgning og bestilling i Daisy. Eksempelvis bliver der fremhævet, hvad det er for nogle oplysninger, som brugerne kan forvente at finde i Daisy.⁷³ Derudover er det en af overvejelserne i Rigsarkivet, om hvorvidt man kan indføre et chat-funktion i Daisy, så man kan få bekræftet med det samme, om det er den rigtige pakke man er i gang med at bestille. Dermed vil man også kunne undgå fejlbestillinger.⁷⁴

Brugerne kunne dog foretage emnesøgninger én bestemt hjemmeside, Archives Portal Europe. Denne hjemmeside har til formål, at gøre europæiske arkiver så tilgængelige som muligt. Derfor var denne hjemmeside en mulighed for de danske slægtsforskere, som ønsker at foretage emnesøgninger og lokalisere arkivalier på pakkeniveau.⁷⁵

Daisys emnesøgningsfunktion blev dog en realitet den 6. juli 2016 blev den nye søgefunktion offentliggjort inde på Rigsarkivets webside. Funktionen er en søgemulighed, som med gennem fritekstsøgning kan søge tværs samlingerne igennem Rigsarkivets onlinetjenester som Daisy, Arkivalieronline og Indtastningsportalen. Med denne funktion er det blevet muligt at kunne søge på pakkeniveau via emnesøgning, som endda omfatter flere af Rigsarkivets tjenester. Funktionen er dog stadig kun i betaudgave indtil videre, men forsøger at opfylde det længeventede formål ved at indføre emnesøgningen.⁷⁶

9.1.2 Arkivalieronline

De hyppigst anvendte arkivalier som kirkebøger, folketællinger o. lign findes i Rigsarkivets portal, som hedder Arkivalieronline.⁷⁷ Her ligger arkivalierne online og frit tilgængelige, endda gratis i forhold til fx Sverige, hvor afgangene kræver tilkøb af licensen ArkivDigital, for at kunne benytte sig af arkivalierne.⁷⁸

Arkivalierne lagt ind, som billeder fra tidligere indscanninger. Årsagen hertil er, at det er billigere, at genanvende de forrige scanninger end at gentage hele processen en gang til. Arkivalieronline omfatter ca. 33 millioner billedfiler, og der tilføjes hele tiden flere til. I juli 2015 blev en ny version

⁷³ Rigsarkivet, Introduktion til arkivdatabasen Daisy. URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/arrangementer/introduktion-daisy-koebenhavn-2> Lokaliseret: 11.10.2016

⁷⁴ Brugerundersøgelsen 2015, s. 18

⁷⁵ Archives Portal Europe, About us, URL: <https://www.archivesportaleurope.net/about-us> Lokaliseret: 08.10.2016

⁷⁶ Rigsarkivet, Nye søgemuligheder i Rigsarkivets samlinger, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/nye-soegemuligheder> Lokaliseret 11.10.2016

⁷⁷ Brugerundersøgelsen 2015, s. 17

⁷⁸ Arkiv Digital, priser til Arkiv Digital, URL: <http://www.arkivdigital.se/online/abonnemang> Lokaliseret: 11.10.2015

af Arkivalieronline lanceret, hvor der var forbedringer i indhold, opsætning og design.⁷⁹ Brugernes benyttelse er også faldende med årene, og årsagen hertil kan være tilgængeliggørelsen af de hyppigst benyttede arkivalier i Arkivalieronline. Derfor har brugerne muligvis ikke længere behov for at dukke op på læsesalen som førhen.⁸⁰

Derudover er Arkivalieronline, den største årsag til, at Rigsarkivets hjemmeside www.sa.dk bliver besøgt. De fleste anvender sa.dk, som en indgang til Arkivalieronline og Dansk Demografisk Database.⁸¹ Genvejen fra sa.dk til Arkivalieronline har også sine konsekvenser, da disse bliver opfattet som én portal af brugerne. Derfor skelnes der ofte ikke mellem hjemmesiden og Arkivalieronline, når de har en kommentar vedr. vanskeligheder i Arkivalieronline.⁸²

Brugernes tilfredshed med Arkivalieronline er faldet med 20.5 % siden 2013. Arkivalieronline har mødt meget kritik, især efter det nye version blev lanceret om sommeren i 2015. Henover efteråret har der så været nedbrud og problemer med tilgængeligheden til Arkivalieronline. Derudover fandt der en del nye ændringer i Arkivalieronline, som kan have været med til brugernes kritik, da det ofte tager tid, at vænne sig til nye ting. Dog inden for informationssøgningen er der tre vanskeligheder, som bliver nævnt i brugerundersøgelsen. Det ene er, at slægtsforskerne ikke kan se hvor langt de er nået, da de tidligere besøgte opslag ikke ændrer farve. Det andet er, at de vil søge sogn ud fra de gamle herreder. Det sidste er, at de ønsker en mere stabil drift og mindre nedbrud.⁸³ I hvert fald er det nogle af de årsager, som slægtsforskerne pointerede til brugermøderne under praktikholdet. Generelt er slægtsforskerne meget glade for Arkivalieronline, men de arbejder om at få det optimeret endnu mere. Derfor presser de Rigsarkivet, når det handler om forbedring af Arkivalieronline, som de så flittigt benytter sig af.

Efter offentliggørelsen af det nye Arkivalieronline har Rigsarkivet mødtes med de største foreninger inden for slægtsforskning. De har sammen udarbejdet en listeover en række af de store mangler ved det nye Arkivalieronline. Rigsarkivet har herefter nedsat et taskforce, som har haft til formål, at forbedre disse mangler. De fik startet med at få ordnet vanskeligheder inden for brugervenligheden af Arkivalieronline, såsom farvejusteringer o.lign. Selvom der er et stort fald i tilfredsheden af Arkivalieronline, tyder brugerundersøgelsen 2015 på, at respondenterne værdsætter Rigsarkivets

⁷⁹ Brugerundersøgelsen 2015, s. 4

⁸⁰ Brugerundersøgelsen 2015, s. 5

⁸¹ Brugerundersøgelsen 2015, s. 12

⁸² Brugerundersøgelsen 2015, s. 14

⁸³ Brugerundersøgelsen 2015, s. 14

fokus inden for forbedring vanskelighederne.⁸⁴ Udover de negative vedr. Arkivalieronline, har brugerne, især slægtsforskerne, under praktikopholdet ytret lignende positive kommentarer. De er trods alt meget glade for Arkivalieronline, men forsøger, at hive i Rigsarkivets trøje, så snart der de mener, at der skal forbedres noget. Dette indikerer igen slægtsforskernes vilje til at samarbejde, men derudover fungerer de som en interesseorganisation og ligger et pres på Rigsarkivet.

9.1.3 Dansk Demografisk Database

I Dansk Demografisk Database (DDD) er der indtastet kilder, såsom folketællinger og politiets udvandringsprotokol, som gør at man kan søge efter personer. Det er både frivillige og professionelle, som står bag arbejdet, og der bliver stadig indtastet flere oplysninger i databaserne.⁸⁵

I 1992 begyndte Kildeindtastningsprojektet (KIP), som et samarbejde mellem slægtsforskere og deres foreninger, og Dansk Data Arkiv. Samarbejdsformålet var at udføre kildeafskrivninger, ved at indtaste kilder som data, så de dermed kan fungere søgebart. Den største interesse har været for folketællingerne og kirkebøgerne, som er indtastet ved hjælp af de frivillige og interesserede.⁸⁶

Dansk Demografisk Database er en af de hyppigst anvendte onlinetjeneste, som Rigsarkivet tilbyder inden for hvad der angår tilgængeliggørelse af arkivalier. Ifølge Rigsarkivets brugerundersøgelse er brugerne også ret tilfredse med Dansk Demografisk Database. Brugere ønsker dog, at der snart bliver tilgængeliggjort flere folketællinger i databasen.⁸⁷ Der er indtil videre indtastet 7 folketællinger, som er tilgængeliggjort gennem søgesiderne.⁸⁸ Et af de næste indtastningsprojekter er folketællingen fra 1940.⁸⁹ For at kunne søge efter en person kræver det, at kilderne, hvor personen optræder, er indtastet i Dansk Demografisk Database. Derudover kræver det at man har nogle supplerende informationer ud over personens navn.⁹⁰

Trods tilfredsheden omkring Dansk Demografisk Database findes der nogle vanskeligheder vedr. søgningen i den. Disse vanskeligheder vil der blive kommet nærmere ind på i analysedelen.

⁸⁴ Brugerundersøgelsen 2015, s. 16

⁸⁵ Rigsarkivet, Dansk Demografisk Database, Brug Arkivet, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/ddd> Lokaliseret 10.10.2016

⁸⁶ Rigsarkivet, Dansk Demografisk Database, Information, URL: <http://www.ddd.dda.dk/information.asp> Lokaliseret 09.10.2016

⁸⁷ Brugerundersøgelsen 2015, s. 19-20

⁸⁸ Rigsarkivet, Dansk Demografisk Database, Oversigt, URL: <http://www.ddd.dda.dk/information.asp> Lokaliseret 09.10.2016

⁸⁹ Rigsarkivet, Dansk Demografisk Database, Information, URL: <http://www.ddd.dda.dk/ddainf.htm>

⁹⁰ Rigsarkivet, Dansk Demografisk Database, Brug Arkivet, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/ddd> Lokaliseret 10.10.2016

9.1.4 Rigsarkivets Indtastningsportal

Udover Dansk Demografisk Database findes der i Rigsarkivet nyere indtastningsprojekter. Den 4. november 2014 blev Rigsarkivets Indtastningsportal lanceret.⁹¹ I forhold til 1992 med KIP-projektet er der i dag flere muligheder inden for det tekniske, hvor næsten alle har en computer og adgang til internet hjemmefra. Derfor er Rigsarkivet begyndt på at starte en del crowdsourcingsprojekter, hvor enhver hjemmefra kan deltage i transskriptionsprojekterne som frivillig indtaster. Det eneste man skal gøre, er at oprette sig i Crowdsourcingssystemet <http://cs.sa.dk>. Derefter kan man transskribere scanningerne af arkivalierne, hvor de indtastede data så bliver søgbare. Indtil videre kan man indtaste arkivalier såsom erindringsmedaljeansøgningerne fra de Slesvigske Krige, arkivalier fra De Vestindiske Kolonier o. lign.

Det vil ikke være forkert at påstå, at den nye indtastningsportal nok er den mindst kendte onlinetjeneste som Rigsarkivet tilbyder brugerne. Årsagen hertil kan være, at det blot er lanceret for to år siden. Ifølge brugerundersøgelsen fra 2015 havde ca. 87 af respondenterne ikke benyttet sig af Rigsarkivets Indtastningsportal. Dog er der en relativt stor tilfredshed med indtastningsportalen, blandt de respondenter som benytter den. Respondenterne eksempelvis kommenteret, at Indtastningsportalen især gør det lettere for slægtsforskere med den tilgængeliggørelse som den tilbyder.⁹²

Den store fordel med Indtastningsportalen er, at den ikke nok med at tilgængeliggøre arkivalier som scanninger, så bliver oplysningerne og personerne også indtastet som rå data, som gør at det dermed kan blive gjort søgbart. I Arkivalierne er arkivalierne lagt ind som scanninger, dvs. billedfiler, som er indordnet efter eksempelvis sogne, amter eller andre administrationshistorisk proveniens. Derfor kræver det i Arkivalieronline, at kende nogle administrationshistoriske oplysninger, hvis man vil finde arkivalierne. Hvorimod i Rigsarkivets Indtastningsportal kan man finde frem til de ønskede arkivalier, ved at foretage søgninger eksempelvis efter navn, uden at kende til andre administrationshistoriske oplysninger.⁹³ Derved vil man kunne se det originale indscanning af dokumentet, samt de transskriberede oplysninger, som er indtastet. Dette er en stor service for eksempelvis slægtsforskerne. Derfor vil tilfredsheden med denne onlinetjeneste naturligvis stige i

⁹¹ Brugerundersøgelsen 2015, s. 25

⁹² Brugerundersøgelsen, s. 24-25

⁹³ Rigsarkivet, "Hurtige tips og tricks til det nye Arkivalieronline", URL: <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/10/nyAO-kirkeboeger-hjaelp-2.pdf> Lokaliseret 11.10.2016

fremtiden, når brugerne bliver mere bekendte overfor den, og når der bliver indtastet flere arkivalier.

9.2 Rigsarkivets tilbud af vejledninger

9.2.1 Spørg Arkivaren

Spørg Arkivaren (SpArk) er en gratis vejledningsservice, som Rigsarkivet tilbyder offentligheden. Det er en elektronisk ydelse, som enhver borger kan henvende sig til ved enten at sende en mail, skrive fra websiden eller ringe telefonisk. I sommeren 2007 blev Spørg Arkivaren testet for første gang inde på Rigsarkivets og Sjællands Landsarkivs webside. Arkiverne blev i 2008 enige om at slå dem sammen til en fælles vejledningsservice med en forsøgsperiode på ¾ af året. Rigsarkivet beskriver i årsberetningen fra 2007, at SpArk bliver spurgt ind til alt fra slægtsforskning til mindre arkivalske spørgsmål.⁹⁴

Inde på websiden kan man stille et spørgsmål ved at udfylde en spørgeformular og indsende det. I formularen skal man udfylde navn, efternavn, e-mail (så man kan blive kontaktet) og så selve spørgsmålet. Efterfølgende skal man afkrydse, hvad det er oplysningerne skal bruges til, og i forbindelse med hvad (uddannelse, forskning osv.). Og slutteligt skal man oplyse postnummer. Efter denne proces skal man indsende spørgsmålet, hvorefter det vil blive bevaret inden for 24-timer af en arkivar fra Rigsarkivet.⁹⁵ Spørg Arkivaren hjælper inden for lokalisering af arkivalier i arkivdatabase Daisy, bestilling af arkivalier, søgningen af de rette sager og dokumenter, og diverse praktiske oplysninger. Spørgsmål af andre karakter bliver ofte henvist eller videresendt til de rette foranstaltninger inden for Rigsarkivets afdelinger.

Rigsarkivet gør det også klart på websiden, at det er arkivrelevante spørgsmål man kan stille, og at hjælpen igennem svarene er til selvhjælp, hvor arkivaren ofte vil svare med henvisninger til arkivalier, søgemidler, faciliteter og ressourcer på nettet. Dermed har det til formål, at hjælpe brugeren med at komme videre i dens arkivstudie.⁹⁶ Spørg Arkivaren er ikke en service, hvor brugerne kan forvente, at arkivarerne foretager en gratis slægtsforskning for brugerne, da det ikke falder inden for arkivarernes opgaver i Brugerservice og Formidlingsafdelingen. Hvis Spørg Arkivaren får en lignende mail, hvor der bliver spurgt ind til et ønske om slægtsforskning, svarer

⁹⁴ Rigsarkivet, *Årsberetning 2007*, URL: http://issuu.com/statens_arkiver/docs/aarsberetning-2007/1 Lokaliseret: 28.12.2015, s. 17

⁹⁵ Brugerundersøgelsen 2015, s. 23

⁹⁶ Rigsarkivets webside, SpArk-formularen, lokaliseret 11.07.2016, URL: <https://www.sa.dk/om/kontakt/spoerg-arkivaren>

arkivaren tilbage med en orientering om, at en arkivundersøgelse kan startes mod betaling, og henviser dermed til formularen for Rigsarkivets Indtægtsdækket virksomhed. Hvis brugeren tilkendegiver prisen, kan Spørg Arkivaren også videresende korrespondancen direkte til Indtægtsdækket Virksomhed. Derfor er Spørg Arkivarens service begrænset inden for hjælp og vejledning.

I brugerundersøgelsen 2015 blev der spurgt indtil ”Hvilke af Rigsarkivets vejledningsservices har du benyttet inden for det sidste år?”. 81,1 % af respondenterne ikke har benyttet sig af Rigsarkivets tilbud af onlinehjælp. Ifølge figuren er Spørg Arkivaren den mest benyttede vejledningsservice med 9.7 %.⁹⁷ Det vil sige, at en betydelig stor del af Rigsarkivets onlinebrugere, ikke søger eller anvender Rigsarkivets online vejledninger.

9.2.2 Rigsarkivets Brugerforum på Facebook

Rigsarkivet har en side på Facebook, som hedder ”Rigsarkivets Brugerforum”. Formålet med denne side er at få skabt et dynamisk forum, hvor brugerne hjælper hinanden vedr. arkivfaglige emner. Desuden er der alle hver dage mellem 10-15 en arkivar, som også hjælper, hvis der er behov. Først og fremmest skal brugeren have en Facebook profil, for at kunne benytte denne service. Hvis brugeren har et spørgsmål eller brug for hjælp inden for fx gotisk skrift, så kan vedkommende uploade billedet og slå det op på sidens ”væg”, og bede om hjælp, hvor så andre medlemmer af siden kan byde ind.

Udover hjælp og vejledning har brugerforummet en anden funktion, som nyheds og informationsside. Dermed formår Rigsarkivet at give besked til sine brugere, når eksempelvis der er tekniske fejl inde på onlinetjenesterne. Derudover foretager arkivarerne delinger, når der fx er ved at nærme sig et arrangement eller lignende.

Facebook er det sociale medie, hvor Rigsarkivet bliver fulgt mest af brugerne. I forhold til 2012 har Rigsarkivet oplevet en stigning i 2015. Ifølge brugerundersøgelsen 2015 skyldes det lanceringen af Rigsarkivets Brugerforum på Facebook i december 2014. Brugere ønsker mere brug af video og streaming, og hurtigere respons til brugerne, når der fx opstår tekniske problemer i onlinetjenesterne.⁹⁸

⁹⁷ Tovgaard-Olsen, Brugerundersøgelse 2015, s. 23 & 27

⁹⁸ Brugerundersøgelsen 2015, s. 26

Ifølge brugerundersøgelsen har 3,4 % af respondenterne benyttet Rigsarkivets Brugerforum på Facebook. Der er mange respondenter, som er glade for Rigsarkivets Brugerforum, fordi arkivet kommet med hurtige udmeldinger, praktisk information såsom når der fx er nedbrud osv. som formidles via Facebook. Der er dog også respondenter, som har tilkendegivet, at de ikke har lyst til at anvende Facebook til slægtsforskning, da de hverken anvender eller anser Facebook som værende egnet til slægtsforskningsformål.⁹⁹

9.2.3 Vejledningen på læsesalen

Rigsarkivet tilbyder også vejledning på læsesalene i København, Odense, Viborg og Aabenraa. Her kan brugerne møde op på læsesalen og få vejledning fra en arkivar, som har vagt ved vejledningsskranken. Førhen var åbningstiderne tirsdag til lørdag kl. 9-15, men pga. besparelser er der forekommet indskrænkninger, som træder i kræft 1/1 2017. Rigsarkivet meddeler, at disse indskrænkninger er tilpasset ud fra lokale brugsmønstre. Aabenraa og Odense bliver derfor ramt hårdest, da besøgstillene her er lave i forhold til København og Viborg, som tilsammen udgør 80 % af samtlige læsesalsbrugere. Rigsarkivet lægger ud med i meddelelsen, at de gennem de seneste år har tilgængeliggjort meget af de mest benyttede arkivalier, og sammen med den onlinevejledning, som de tilbyder, er behovet for en fysisk læsesal formindsket. Rigsarkivet påpeger, at de er opmærksomme på, at disse indskrænkninger vil medføre serviceforringelser. I meddelelsen hentyder Rigsarkivet til, at der med mere fokus på digitalisering og tilgængeliggørelse vil leves op til de ønsker og forventninger som brugerne, folkettinget og regering pålægger dem.¹⁰⁰

Indskrænkninger som disse kan påvirke vejledningen på læsesalene. Selvom der vil være fokus på mere digitalisering og onlinevejledning osv., så indskrænker man også mulighederne for de brugere, som ikke har forstand på IT. Som det er nævnt før, er de fleste slægtsforskere ældre mennesker, som ofte har svært ved IT.

9.2.4 Rigsarkivets introduktioner på www.sa.dk

I Rigsarkivets webside findes der introduktioner til de forskellige arkivalier og tjenester. Eksempelvis findes der en introduktion som hedder ”Kirkebøger – Kom godt i gang!”, hvor arkivet tilbyder brugerne online og skriftlig vejledning. I disse introduktioner beskrives der ofte kort om det administrationshistoriske vedr. arkivalierne, hvilke oplysninger man skal vide for at søge og hvilke oplysninger man så kan finde i arkivalierne. Derudover linkes der i disse vejledninger ofte til Daisys

⁹⁹ Brugerundersøgelse 2015, s. 23 & 27

¹⁰⁰ Rigsarkivet, Nye åbningstider, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/besoeg/nye-aabningstider-1-januar-2017>
Lokaliseret 11.10.2016

brugeroprettelse eller de indscannede arkivalier i Arkivalieronline. I vejledningerne er der på højre side nogle vejledningsbokse, hvor der fx kan blive linket til gotisk skrift osv. Eller andre hjælpemidler vedr. arkivalierne.¹⁰¹ I vejledninger vedr. arkivalier som faderskabssager, kan der fx stå oplysninger vedr. tilgængelighedsfristen på personfølsomme oplysninger. Der linkes også ofte til hvorledes man søger om adgang og tilladelse til at se fortrolige oplysninger.

Derfor kan man inddele Rigsarkivets vejledninger i tre dele. Den første er vejledninger vedr. arkivalier. Den anden er vejledninger vedr. brug og navigation af onlinetjenester. Den tredje er så den bureaukratiske vejledning.

Ifølge brugerundersøgelsen 2015 har 39 % af respondenterne svaret, at de bruger Rigsarkivet webside til bl.a. for at finde vejledninger. Det er faktisk den næst fleste årsag efter ”indgang til at benytte Arkivalieronline, Dansk Demografisk Database osv.” Det er en betydningsfuld del, som søger vejledning i Rigsarkivets webside for at få svar på deres spørgsmål vedr. slægtsforskning.¹⁰²

Selvom der er en generel tilfredshed af websiden blandt respondenterne, så er der alligevel tilbagegang i forhold til tilfredsheden i 2013, hvor der var 20 % flere som var tilfredse med sa.dk. I brugerundersøgelsen sonderer Rigsarkivet over, at den nye webside kan have en betydning i den tilbagegang inden for tilfredsheden. Rigsarkivet pointerer ligeledes, at det næst fleste besvarelse blandt respondenterne var ”hverken/eller”. Derfor mener Rigsarkivet, at der stadig kan rettes op på dette. Der er 2470 respondenter, som har valgt at tilføje en kommentar vedr. websiden. De fremhæver, at de har svært ved at navigere rundt på websiden og lokalisere det de søger efter, og de har svært ved at forstå indholdet, da de ikke forstår arkivfaglig terminologi. Dernæst udtrykker mange respondenter, at websiden ikke er overskuelig både med brugervenlig og kontrast i websiden. Derudover fremhæves der i kommentarerne, at der må ske en forbedring af brugervenligheden, så det også bliver lettere for ældre at finde det de søger.¹⁰³

Derfor kan disse besvær i websiden have betydning for, den onlinevejledning der er at hente hos Rigsarkivet.

¹⁰¹ Rigsarkivet, Kirkebøger – Kom godt i gang!, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/laer/intro-kirkeboeger> Lokaliseret 12.10.2016

¹⁰² Brugerundersøgelsen 2015, s. 11

¹⁰³ Brugerundersøgelsen 2015, s. 12

9.3 Slægtsforskningsforeninger - organisation og roller: DIS-Danmark

Ligesom at Rigsarkivet er valgt som udgangspunkt i dette speciale, da centrale arkivalier befinder sig der, vil der derfor i dette afsnit redegøres for DIS-Danmark, som er den største slægtsforskningsforening i Danmark, da DIS-slægtsforskere er Rigsarkivets største brugergruppe. Derfor er der en gensidig interaktion mellem disse store enheder, da de begge har behov for hinanden. Dette skyldes bl.a. slægtsforskerforeningernes indsats og interesse i Rigsarkivets arbejde. Desårsag vil der i dette afsnit blive beskrevet DIS-Danmark, som organisation, samtidig vil der gøres rede for slægtsforskningsforeningers præg og rolle i Rigsarkivets tilgængeliggørelsesarbejde.

9.3.1 Om DIS-Danmark

DIS er forkortelse for Databehandling I Slægtsforskning, som er navnet på den største slægtsforskningsforening i Danmark med over 7500 medlemmer medio 2016. DIS-Danmark blev stiftet 26. maj 1989, med det formål at få skabt et forum, som omfatter hele Danmark. Foreningen ønsker at sprede kendskabet til slægtsforskning, og dermed sætte gang i slægtsforskermiljøet. DIS-Danmark formår at nå ud til sine medlemmer ved at udgive fire medlemsblade om året. Derudover har foreningen en aktiv hjemmeside, www.slaegtogdata.dk, som indeholder det mest brugte forum for slægtsforskere.

Inde på DIS-Danmarks webside fremhæver på foreningens webside, at deres formål er at skabe et forum inden for databehandling, som kan bruges i forbindelse med slægts-, personal-, og lokalhistorie.

DIS-Danmark beskriver foreningens formål og interesse på websiden.¹⁰⁴ DIS-Danmark vil gerne holde foredrag, møder, kurser o. lign. for at oplyse sine medlemmer i det nyeste inden for slægtsforskningen.

Foreningen ønsker, at være med til tilgængeliggørelsen i elektrisk form, og samtidig arbejde for foreningens interesser i forhold til arkiverne.¹⁰⁵ Slægtsforskere er med til at tilgængeliggøre arkivalier, med eksempelvis Indtastningsportalen osv., men derudover ligger de også pres på arkiverne til at få dem til at tilgængeliggøre flere arkivalier. Derfor har slægtsforskere en stor betydning og rolle som interesseorganisation i Rigsarkivets daglige arbejde. Det kan bl.a. ses i

¹⁰⁴ Slægt & Data, Om foreningen, Hvad er DIS-Danmark, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/foreningen/om-foreningen/hvad-er-dis-danmark> Lokaliseret: 14.10.2016

¹⁰⁵ Slægt & Data, Velkommen som medlem af DIS-Danmark – Slægt & Data, 4. udgave marts 2016 URL: <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/introduktion-til-slaegtsforskning/velkommen/VelkommenSomDIS-DanmarkMedlem-udgave%204.1.pdf> Lokaliseret: 14.10.2016

brugermødet 2015, hvor slægtsforskerne udtrykker deres holdninger vedr. bl.a. tilgængeliggørelsen. Her agerer slægtsforskere som en interesseorganisation, hvor de presser på hos Rigsarkivet vedr. tilgængeliggørelsen af flere arkivalier i Arkivalieronline.¹⁰⁶

DIS-Danmark vil gerne opretholde samarbejde med foreninger fra andre lande i verden, som har lignende formål. Som nævnt i begrebsafklaringen, er slægtsforskning et felt der undersøger menneskers slægt, og disse slægt bliver ofte sat ind i nogle situationer, som ændrer slægtens skæbne. Mange danskere søger slægtninge i USA, og omvendt, hvor mange amerikanere søger deres slægt i Danmark. Og for at foretage arkiv- og informationssøgning i disse lande, er det oplagt at have et samarbejde kørende, der kan lette slægtsforskningen. Derfor er DIS-Danmark og andre danske slægtsforskningsforeninger ikke begrænset geografisk. De har forbindelse og samarbejde med flere lande, som USA, Norge, Sverige, Australien osv., men det er især i Norden, at de har et tæt samarbejde.¹⁰⁷

Foreningen vil gerne udbrede anvendelsen af IT i forbindelse med slægtsforskningen. De har gang i flere kurser med fx Legacy. Og til workshoppene giver de også hjælp til nybegyndere vedr. brug af computeren og diverse programmer til slægtsforskningsformål.

Som de fleste foreninger og interesseorganisationer udgiver DIS-Danmark også medlemsblade. Derudover trykker de pamfletter, hæfter osv., som fx orienterer medlemmerne i det nyeste inden for slægtsforskning og de kommende foredrag.

DIS-Danmark er den største slægtsforskningsforening i Danmark bestående af 15 lokalforeninger under DIS. Foreningen prøver, at knytte slægtsforskere rundt i landet, og organiserer dem efter DIS-Danmarks struktur.¹⁰⁸

DIS-Danmark tilbyder også en slags tilgængeliggørelse af arkivalier. De har både scannede og indtastede arkivalier i portaler som foreningens medlemmer har oprettet. Eksempelvis er der under "Kilder" i menuen på www.slægtogdata.dk "afskrevne kilder". Kilderne i denne sammenhæng er arkivalier, der er afskrevet af DIS-medlemmer, som har valgt dele deres arbejde med foreningen.

¹⁰⁶ Rigsarkivet, Referat af brugermøde den 11. november 2015, København, URL: <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/12/brugermoede-kbh-november-2015-referat.pdf>, Lokaliseret: 19.10.2016

¹⁰⁷ Slægt & Data, *Velkommen*, s. 4

¹⁰⁸ Slægt & Data, *Velkommen*, s. 4

Der kan findes alt fra enkelte afskrevne kirkebøger til ejendomsoplysninger og mange flere. De er frit tilgængelige for alle og findes i en alfabetisk liste, som er fordelt efter de gamle amter.¹⁰⁹

Hjælp og vejledning er også noget DIS-Danmarks tilbyder inde på foreningens hjemmeside www.slaegtogdata.dk. De besøgende kan læse nyheder vedr. slægtsforskning i Danmark, samt se foreningens kommende arrangementer og møder inde under "Aktuelt" på menuen.¹¹⁰ Her kan oplysninger vedr. arrangement ses for hver region i Danmark. Disse arrangementer er endda integreret i et geografisk oversigtskort, som viser slægtsforskerne placeringen af de forskellige begivenheder, der ligeledes bliver afholdt af forskellige arrangører. På denne måde bliver de interesserede slægtsforskere orienteret om de forskellige slægtsforskningsrelaterede arrangementer rundt i landet, som oplyser og hjælper slægtsforskerne i deres forskning. På websiden har DIS-Danmark også en amtskort, som gør det lettere for brugerne i at finde de rette administrationshistoriske oplysninger vedr. amter og sogne mellem perioden 1793-1970.

Især ind under "værktøjer" i menuen kan slægtsforskere finde de divergerede former for hjælp, som DIS-Danmark tilbyder.¹¹¹ Her finder man en velkomstsider, hvor man bl.a. kan læse en digitaliseret version af foreningens folder "hjælp til nybegyndere". I denne folder står der indledende oplysninger om, hvordan man kommer i gang med slægtsforskning. Eksempelvis bliver kirkebøger, folketællinger, Rigsarkivet og slægtsforskningsprogrammer præsenteret. Der bliver inde på siden givet en introducerende forklaring på, hvor arkivalierne er arkiveret. Derudover har foreningen uploadet en liste, som er en linksamling over websider, hvor de forskellige arkivalier, data og oplysninger kan findes.¹¹² Der bliver også linket til Rigsarkivets vejledning til nybegyndere, om hvordan de kommer i gang med slægtsforskning.¹¹³ Derudover bliver der linket til vejledninger vedr. brug af Arkivalieronline, på endda flere sprog, såsom engelsk, fransk og tysk. De fleste er dog forældede, da det er vejledninger til den gamle Arkivalieronline. Derfor virker nogle links heller ikke, da Rigsarkivets har fået en ny webside.¹¹⁴ DIS-Danmark giver slægtsforskere også mulighed for, at åbne en webside under deres navn. På den måde kan slægtsforskere læse og lære af

¹⁰⁹ Slægt & Data, Afskrevne kilder, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/kilder/afskrevne-kilder> Lokaliseret: 15.10.2016

¹¹⁰ Slægt & Data, Aktuelt, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/aktuelt> Lokaliseret: 15.10.2016

¹¹¹ Slægt & Data, Værktøjer, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer> Lokaliseret: 15.10.2016

¹¹² Slægt & Data, Værktøjer, Kort-Linksamling, <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/introduktion-til-slaegtsforskning/kort-linksamling> Lokaliseret: 18.10.2016

¹¹³ Rigsarkivet, Intro til slægtsforskning, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/laer/intro-slaegtsforskning> Lokaliseret: 15.10.2016

¹¹⁴ Slægt & Data, Værktøjer, Arkivalier Online Help, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/andet/arkivalier-online-help> Lokaliseret: 15.10.2016

hinandens erfaringer.¹¹⁵ DIS-Danmark har også et tilbud, som hedder DIS-træf, hvor slægtsforskere kan sammenligne deres slægtsforskningsresultater med andre slægtsforskere. Dermed kan de evt. finde oplysninger i fælles forskningsområder med andre, og dermed indgå i en vidensdeling, eller så kan man også træffe andre slægtninge. Det eneste man skal gøre, er at få adgang til DIS-træf og derefter søge i databasen.¹¹⁶ Foreningen selv kalder DIS-Træf for, at klatre i andres slægtstræer.¹¹⁷ DIS-Danmark har også en wikiside, som hedder DIS-Wiki. I denne minileksikon skriver medlemmerne opslagene, så både bidragsydere og nybegyndere kan slå op og hente hjælp.¹¹⁸ Foreningen har også en subwebside ved ”ukendte billeder”, hvor slægtsforskere kan uploade et gammelt billede og spørge andre slægtsforskere, om hvorvidt de kan være med til at identificere folk på billedet eller andre informationer, som man ønsker om billedet.¹¹⁹

Det største hjælp der er at hente for en slægtsforsker i DIS-Danmarks webside, er nok foreningens dynamiske forum. Her kan nybegyndere både læse og få hjælp vedr. slægtsforskningens metode og teknik, aneefterlysning og tyding af tekster osv. Derudover har forummet også en side, hvor udenlandske slægtsforskere kan starte et tråd og se om de kan finde oplysninger vedr. deres relaterede.¹²⁰ Det er nok ikke forkert, at påstå, at DIS-Forum er Danmarks største og mest benyttede platform, hvor slægtsforskere mødes online. DIS-Danmark har også en Facebook-side, men siden fungerer mere som en nyheds- og orienteringsside. Derfor har den ikke en funktion som et alternativ for DIS-Forum. Der findes dog flere slægtsforskningssider, der fungerer som et interaktivt og dynamisk debatforum. Et af dem er Facebook-siden ”Genealogisk Forum”. Det er det største slægtsforskningsrelaterede danske side på Facebook, hvor der er over 8600 medlemmer.¹²¹

Slægtsforskernes intern fysiske hjælp til workshoppene kan læses under bilagene.

¹¹⁵ Slægt & Data, Værktøjer, Oprettelse af egne sider, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/andet/oprettelse-af-egne-sider> Lokaliseret: 16.10.2016

¹¹⁶ Slægt & Data, DIS-Træf, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/dis-traef> Lokaliseret: 16.10.2016

¹¹⁷ Slægt & Data, Startshæfte, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/introduktion-til-slaegtorskning/velkommen/VelkommenSomDIS-DanmarkMedlem-udgave%204.1.pdf> Lokaliseret: 16.10.2016

¹¹⁸ Starthæfte for nybegyndere, URL: <http://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/introduktion-til-slaegtorskning/velkommen/VelkommenSomDIS-DanmarkMedlem-udgave%204.1.pdf> Lokaliseret: 15.10.2016

¹¹⁹ Slægt & Data, Værktøjer, Ukendte Billeder, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/dis-ukendte-billeder> Lokaliseret: 16.10.2016

¹²⁰ Slægt & Data, Forum, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/forum> Lokaliseret: 16.10.2016

¹²¹ Facebook, Genealogisk forum: <https://www.facebook.com/groups/genealogiskforum/> Lokaliseret: 16.10.2016

10 Analyse

I følgende afsnit vil den analyserende del af specialet fremhæves. Det karakteristiske ved denne analyse er, at den tager udgangspunkt i to undersøgelser vedrørende slægtsforskeres søgen efter hjælp og information. Derfor er det empiriske fundament interview- og feltundersøgelsen, som er præsenteret i de forrige afsnit. Disse kvalitative resultater vil blive suppleret med teoretiske viden fra forskningsoversigten og begrebsafklaringen. Analysen er inddelt i analysepunkter, som har til formål at strukturere analysen ud fra problemformuleringen.

10.1 Slægtsforskeres søgen om hjælp

Et af de første spørgsmål i interviewene var, om slægtsforskerne er medlem af en slægtsforskningsforening, og hvad de så synes er fordelene ved at være medlem. Ingrid er en af de øvede slægtsforskere. Hun er medlem af en slægtsforskningsforening. Ingrid mener, at der er mere hjælp at hente, når man er medlem. Ingrid vurderer, at den største fordel er, at slægtsforskere i foreningen hjælper hinanden. Det er fx hjælp til aflæsning af gammel gotisk håndskrift eller brugen af slægtsforskningsprogrammet, Legacy. Derudover pointerer Ingrid, at medlemmerne kan deltage til de mange foredrag, hvor der altid kommer nogen og holder foredrag. De deler og fortæller deres erfaringer vedr. hvorledes og hvordan man søger efter information.¹²² Den primære årsag til at Hans Jørn har meldt sig i en slægtsforskningsforening er for at få noget hjælp.¹²³ Ingrid pointerer, at den interne hjælp blandt slægtsforskere også er en af fordelene ved at være medlem af en slægtsforskningsforening. Hun beskriver, at der er både hjælp i omfang af analogt og digitalt til workshoppen, hvor der også hjælpes til med Legacy. Derudover mener hun, at de øvede slægtsforskere hjælper og vejleder nybegyndere med at få søgt i de rigtige steder. Det vil sige, at når man er medlem, kommer man mere ind i arrangementerne, hvor man hjælpes alt fra håndskrift til computerprogrammer.

Anja er ikke medlem af en slægtsforskningsforening. Årsagen hertil var, at hun arbejder i arkivet. Derfor fremhæver hun, at hun ikke vil se partisk ud i forhold til sit arbejde og slægtsforskning, som er hendes private interesse. Anja blev alligevel spurgt indtil, hvad hun synes er fordele ved at være medlem. Anja svarede, at hun oplever, at slægtsforskere har et fællesskab. Hun påpeger, at de har mødes et sted at mødes, og tale om hvad de har fundet frem til. Eller fortælle de andre når de er gået i stå med deres slægtsforskning. Derfor kender de altid nogen der kan hjælpe dem i deres

¹²² Ingrid 2:03-2:39

¹²³ Hans Jørn 02:34-02:42

informationssøgning.¹²⁴ Anjas udtalelser er i denne sammenhæng bemærkelsesværdigt, da hun er en ”udefra”, men som alligevel er tæt på slægtsforskere pga. hendes arbejde. Anja vælger at kalde slægtsforskernes interne hjælp, kommunikation og interaktion for et fællesskab, hvilket også stemmer overens med de observationer, som har fundet sted ved workshopsne. De havde til workshoppen et samarbejde kørende. De øvede slægtsforskere havde en god inddeling af arbejdet. De organiserede sig hurtigt, og delte nybegynderne blandt sig. Ofte var inddelingen således, at de hjalp folk, det som de var gode til. Ingrid er selv en af de øvede slægtsforskere, som hjælper andre med slægtsforskning i workshoppen til nybegyndere. Dog mener Ingrid ikke, at hun bare kan læne sig tilbage og hjælpe andre. Hun fremhæver, at hun stadig deltager til de forskellige arrangementer inden for foreningen. Ingrid fremhæver, at hun deltager i alle møder. Her lærer og følger hun med i udviklingerne inden for slægtsforskning, da der hele tiden kommer noget nyt frem, som hun gerne vil oplyses om.¹²⁵

Ingrid er et aktivt medlem af foreningen. Hun deltog næsten alle de workshop, som blev observeret i forbindelse med specialet. Hendes rolle var ofte at hjælpe nybegyndere i at søge og navigere i de fundamentale arkivalier, såsom kirkebøger og folketællinger. Ingrids rolle i workshoppen til nybegyndere er at hjælpe dem med at komme videre, og give dem ideer inden for hvordan de skal fortsætte deres slægtsforskning. Ingrid pointerer dog, at der er nogen, som tror, at de bare kan finde og søge alt på nettet. Hun fremhæver, at nogle ting godt kan lokaliseres via nettet, men at man selv skal ind og søge selv i arkivalierne, hvis man vil have et omfattende resultat.¹²⁶ Derfor er Ingrids rolle vigtig i workshoppen, da hun både hjælper og vejleder dem i, hvad det vil sige at slægtsforske og søge efter oplysninger i de mest benyttede arkivalier. Til workshoppen havde Ingrid en vigtig opgave med, at få nybegyndere til at starte godt med deres slægtsforskning. Når hun hjælper, giver hun nybegynderne informationer alt fra administrationshistorisk fakta til at søge råd i de mest benyttede arkivalier.

Anja blev spurgt indtil, hvad det betyder for hende, at andre slægtsforskere hjælper hende i forbindelse med sin slægtsforskning. Anja påpeger, at hun pga. sit arbejde ikke søger hjælp til workshop, men hun benytter sig af muligheden for, at spørge til de øvede slægtsforskere vedr. bestemte spørgsmål inden for slægtsforskning. Anja taler ofte med de øvede slægtsforskere, især Ingrid, da Anja synes, at hun ved så meget. Anja fremhæver, at slægtsforskere også spørger Anja,

¹²⁴ Anja 01:25-01:43

¹²⁵ Ingrid 02:52-03:13

¹²⁶ Ingrid 04:01-04:16

hvilket hun synes er dejligt at kunne hjælpes ad.¹²⁷ Selvom Anja forsøger, at have et forbehold overfor slægtsforskningsarrangementerne, pga. hendes arbejde, så er hun alligevel glad for den interne kommunikation der findes, som hun også udnytter til sin egen slægtsforskning. Dette balancerede forhold styrker også kommunikationen mellem arkivet og slægtsforskere.

Selvom Ingrid er en af de øvede slægtsforsker, så mener hun selv, at hun godt kan bruge hjælp til bestemte emner. Hun fremhæver, at hun pga. nogle personlige årsager ikke længere kan køre til Rigsarkivet i Viborg, og andre arkiver såvel. Hun siger, at hun derfor har sat slægtsforskningen på standby. Derfor mener Ingrid, at hun går glip af en del. Det er primært de tekniske redskaber, såsom Daisy osv. som Ingrid har svært ved. Hun vil ellers gerne ud og deltage til Rigsarkivets arrangementer fx i Viborg o. lign., men hun må klare sig selv hjemme fra. Derfor har Ingrid valgt at fokusere på at hjælpe nybegyndere med at komme godt i gang med deres slægtsforskning. Hun sætter nybegyndere i gang til workshops ved at hjælpe dem med, hvordan de søger og navigerer i kirkebøger og folketællinger. Det er især de to typer af arkivalier, som Ingrid har arbejdet mest med. Hun føler også, at det er hendes stærke side inden for slægtsforskning, som hun kan bidrage med til workshops.¹²⁸ Derfor anvender hun Arkivalieronline og Dansk Demografisk Database til workshoppen, hvor nybegynderne også får en kort gennemgang af søgemulighederne i disse onlinetjenester. Ingrid fortæller, at den gang hun ikke var forhindret i at rejse ud til arkiverne, kørte hun sammen med nogen andre slægtsforskere til Viborg, hvor de fandt og undersøgte arkivalier såsom skifter, skøde- og panteprotokoller. I dag ligger de fleste af disse arkivalier i Arkivalieronline. Derfor fremhæver Ingrid, at hun skal lære at søge i dem, hvis hun skal i gang igen.¹²⁹ Derfor betyder det meget for Ingrid, at andre slægtsforskere hjælper hende i forbindelse hendes forskning. Hun påpeger, at selvom hun finder nogle oplysninger selv, så får hun mere ud af at tale med andre vedr. hendes slægtsforskning. Ingrid fortæller, eksempelvis at en anden slægtsforsker kan nedstamme fra samme slægt som Ingrid. Vedkommende kan fx være fra en anden gren af slægten. Dermed kan de interagere og gensidigt give hinanden hjælp og oplysninger vedr. deres slægt og forskning. Derfor mener Ingrid, at det betyder meget, at andre med samme hobby og interesse hjælper hinanden.¹³⁰

¹²⁷ Anja 4:38-5:01

¹²⁸ Ingrid 08:50-09:30

¹²⁹ Ingrid 08:50-09:30

¹³⁰ Ingrid 06:27-07:04

Jørn er en af de øvede slægtsforskere, som er aktiv i workshoppen for nybegyndere, der finder sted i Aalborg Stadsarkiv. Han hjælper nybegyndere i slægtsforskning. Jørn fortæller, at når de hjælper andre folk med, fx at finde deres bedsteforældre, så hjælper de dem således, at de selv kan søge videre. Som Jørn selv siger får de derfor en ”aha”-oplevelse, der hjælper nybegyndere til en succes. Det mener Jørn, er lønnen for deres arbejde.¹³¹ De øvede slægtsforskere gør en stor indsats i at sætte nybegyndere på rette spor. Deres hjælp er mere personlig og hyggelig, hvor der er en god dialog i forhold til Rigsarkivets vejledning, hvor hjælpen er mere begrænset og professionel. På Rigsarkivets læsesale kan man få hjælp til at finde forskellige sager og arkivalier, men Rigsarkivet foretager ikke gratis arkivundersøgelser for slægtsforskere.¹³² Hvorimod slægtsforskere gerne hjælper hinanden med at søge i hinandens slægter og familier. Det er mere afslappet og hyggeligt, sammenlignet med at søge hjælp hos en offentlig myndighed. Derfor er slægtsforskernes interne hjælp også en form for samarbejde. De spørger ind til hinandens slægtsforskning, veksler idéer og informationer. Når en slægtsforsker ikke kan hjælpe med noget bestemt til eksempelvis en workshop, så spørger vedkommende de andre øvede slægtsforskere om hjælp. Samarbejdet og bemandingen til arrangementerne har derfor også en betydning. Jørn mener selv, at de har et godt netværk, hvor den ene slægtsforsker overlapper den anden, hvis det bliver nødvendigt.¹³³

10.1.1 Digital hjælp og vejledning

Anja plejer ikke at søge hjælp i de digitale platforme, såsom DIS-forum, Facebook osv. Hun fremhæver, at hun ofte finder det, som hun søger om. Anja bemærker dog, at hun har udnyttet DIS-forum nogle gange. Anja har fortæller, at hun har søgt om bestemte slægtsforskningsrelaterede spørgsmål på Google, hvor hun så har fundet søgeresultater, som har henvist hende til besvarede indlæg og tråde fra DIS-forum.¹³⁴ På den måde har Anja benyttet sig af DIS-forum uden selv at skrive et indlæg, men ved at vejlede sig gennem de eksisterende spørgsmål fra tidligere henvendelser, som er besvarede. Mange gange kan det være mere lærerigt at læse sådanne færdigbesvarede tråde fra et forum, da man dermed kan læse hele samtalen og samarbejdet mellem de forskellige medlemmer. Dermed får man et indblik i hele den proces og udvikling, som er finder sted, når slægtsforskere hjælper hinanden i de digitale platforme.

¹³¹ Jørn 04:22-05:09

¹³² Rigsarkivets, Arkivundersøgelser, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/oplysninger/bestil-arkivundersogelser>

Lokaliseret: 20.10.2016

¹³³ Jørn 05:47-06:14

¹³⁴ Anja - 23.05.2016 - 5:14-5:47

Jørn fortæller, at han både anvender Facebook og DIS-Forum, når han skal til at søge hjælp og hjælpe andre. Ligesom Anja, fortæller Jørn også, at han ofte finder svaret på sit spørgsmål i de færdigbesvarede tråde. Derfor mener han, at DIS-forum også kan anvendes som en slags blandet pose med hjælp og vejledninger.¹³⁵ Arne bruger også DIS-forum, når han skal søge om hjælp. Han benytter sig af det sub-forum, som hedder Aneefterlysning. Ifølge Arne er der nogle kompetente personer, som besvarer spørgsmålene derinde. Han fortæller, at de er gode til hjælpe med at få lokaliseret det man søger efter. Ifølge Arne går der ikke særlig langtid, før man får et svar derinde. Arne fortæller, at man primært får et svar inden for en times tid. Arne er meget begejstret over den hjælp der bliver givet i DIS-forum.¹³⁶ Arne giver et eksempel med, at han kendte en nordmand, som søgte hjælp til at lokalisere en dansk kvinde. Arne havde selv forsøgt at hjælpe ham, men kunne ikke finde hende i folketællingerne. Derfor besluttede Arne for at skrive et indlæg i DIS-forum, for at bede om hjælp. Ifølge Arne skulle der inden for kort tid blive svaret på spørgsmålet. Han pointerer, at han fik 24-25 besvarelser. Arne husker endda, at der nærmest var opstået en strid og konkurrence mellem slægtsforskerne om, hvem der hurtigst kunne finde oplysninger om hende. Dermed havde nordmanden fået rigtig meget hjælp takket være Arnes indlæg i DIS-forum. Arne påpeger, at der kunne han se, hvad det var værd at søge hjælp igennem DIS-forum.¹³⁷

Erik er en af de øvede slægtsforskere. Han pointerer, at han ofte anvender de digitale muligheder inden for hjælp og vejledning. Erik påstår, at man ikke kommer nogen vegne, hvis ikke man benytter sig af nettet. Han fremhæver, at man ved at bruge nettet slipper for at køre til Rigsarkivet i København eller Viborg. Ligesom Arne har Erik også en succeshistorie vedr. den digitale hjælp der er at hente i DIS-Forum. Erik fortæller, at hans fars onkel havde bosat sig i Chile. På et tidspunkt forsvinder forbindelsen til ham. Efter hans fars død forsøger Erik, at finde oplysninger om hans fars onkel. I 2013 vælger Erik, at skrive et indlæg i DIS-forum, om at han søger hans fars onkel fra Chile. Erik fortæller, at han i løbet af et par døgn skulle modtage en mail. Det var fra en chilensk født kvinde fra New Zealand, som havde boet i Danmark. Hun havde arbejdet i en ambassade i Chile, og ville gerne hjælpe Erik med at søge hans slægt i Chile. Erik accepterede tilbuddet, og efter cirka to døgn skulle han have modtaget en besked fra hende. Ifølge Erik skulle hun have fortalt ham, hvem han skulle kontakte osv. Gennem den hjælp fik Erik fat i sin halvfætter i Chile. Efterfølgende har han besøgt Erik to gange i Danmark. Erik fremhæver, at dette er en

¹³⁵ Jørn 06:57-08:05

¹³⁶ Arne 08:27-09:09

¹³⁷ Arne 09:10-09:56

succeshistorie, som viser, hvad det er, der kan findes via nettet. Han hævder, at han nok aldrig selv ville kunne finde ham, da han ikke kender til de dokumenter og oplysninger, som der skal søges i Chile. Eriks næste mål er, at finde ud af, hvorfor hans fars onkel tog til Chile og blev boende der.¹³⁸

Jane er nybegynder inden for slægtsforskning. Hun anvender mest Facebook til slægtsforskningsformål.¹³⁹ Hun har en alternativ måde at søge hjælp på, hvor hun tager sagen i egen hånd. Jane fortæller, at hun skriver direkte privatbeskeder til folk, som hun tænker for at være hendes slægtninge. Jane fremhæver, at hun har fået positive resultater ud at gøre det sådan. Ifølge Jane, har hun bl.a. fået gamle billeder af slægten, som hun har fået lov til at scanne. Desuden har hun endda haft mulighed for at besøge sine slægtninge. Jane mener, at hun har fået fat i nogle personlige dokumenter, som nok mere var hendes end det var deres såsom billeder osv.¹⁴⁰ Arne bruger til tider også genealogiske forummer på Facebook,¹⁴¹ men udover slægtsforskningsrelaterede grupper og sider anvender han også Facebook til personsøgning. Ligesom Jane benytter Arne sig også af Facebook. Ifølge Arne bliver det svære at lokalisere personer fra efter 1900-tallet. Især, hvis de stadig lever. Derfor søger Arne efter deres navne på Facebook. Han har fået nogle positive resultater og muligheder ud af det, hvor han endda har kontaktet nogen, hvor han har spurgt indtil deres slægt, familierelationer osv. Derfor synes Arne, at Facebook ligeledes er et godt sted at søge hjælp, når man har brug for at vide noget konkret om nogen.¹⁴²

Til workshoppene havde Jane ligeledes fortalt om sine succeshistorier, som hun havde opnået via brug af Facebook. Hun har endda oprettet en Facebookgruppe for hendes slægt. Det giver selvfølgelig nye muligheder inden for slægtsforskningen. Der er flere Facebookgrupper af forskellige slægter, hvor slægtninge skriver et opslag ind, når de eksempelvis finder information eller har et spørgsmål til øvrige slægtninge. På denne måde kan der også skabes forbindelse, interaktivitet og informationsdeling blandt folk, som er fra samme slægt. Dermed kan der skabes et internt fællesskab og gensidig hjælp, som kan danne udgangspunktet for de fremtidige søgninger. Dermed kan det måske have en indflydelse på, at tiltrække andre slægtninge ind i ens slægtsforskning.

¹³⁸ Erik 05:40-09:21

¹³⁹ Jane 02:45-03:02

¹⁴⁰ Jane 12:44-13:15

¹⁴¹ Arne 11:00-11:43

¹⁴² Arne 09:57-10:52

Else er en af nybegynderne til slægtsforskning. Hun har ligeledes engang anvendt en alternativ fremgangsmåde ved at søge sin slægt på nettet. Dermed fandt hun noget som sin slægt på en hjemmeside, hvor andre slægtsforskere var i gang med at forskning i hendes slægt. Else fortæller, at kontaktede dem fra hjemmesiden. Ifølge Else skulle de have været overrasket over, at hun lige netop kontaktede dem, fordi de var i gang med at søge efter noget som Else også var i gang med. Dermed fik gensidig delt informationer. Else synes det er interessant, at hvordan 2 ting kan krydse hinanden sådan.¹⁴³

Flemming er også en nybegynder til slægtsforskning. Han fremhæver, at man begynder at tænke alternativt, når man sidder fast og ikke kan komme videre med sin slægtsforskning. Ligesom Else har Flemming søgt efter navne i google. Flemming synes, at der kan via sådan en simpel søgning kan hentes hjælp og informationer. Det har Flemming også gjort nogle gange. Han mener, at man dermed kan komme videre, især hvis man finder andre på nettet, som har beskæftiget sig med samme slægt. Flemming er overbevist om, at mange nok forsøger sig sådan.¹⁴⁴

10.2 Slægtsforskeres informationssøgning

10.2.1 Daisy

Et af formålene ved interview undersøgelserne, var at finde ud af, hvordan slægtsforskeres søgevaner og -adfærd er. For at kunne konstatere dette, blev der i interviewene spurgt indtil hvorvidt slægtsforskere kender Rigsarkivets onlinetjener, som tilgængeliggør arkivalier. Til interviewene blev der bl.a. spurgt indtil, om slægtsforskerne kendte til arkivdatabasen Daisy. Anja fremhæver, at hun havde fortaget nogle søgninger før, for at se hvad der fandtes i forbindelse med det hun søgte.¹⁴⁵ Ingrid vil gerne lære at bruge Daisy. Hun vil også deltage til introkurserne til databasen, men som nævnt er hun forhindret i at rejse uden for Aalborg.¹⁴⁶ Arne har deltaget til introkurser om Daisy, men han synes stadig, at det er svært at søge i Daisy. Han bruger Daisy ikke så ofte, men har forsøgt at foretage søgninger før. Til tider ringer han til Rigsarkivet, og spørger om hvordan han skal søge for at finde det, som han søger efter. Andre gange spørger han andre øvede slægtsforskere, som ofte tager ind til Rigsarkivet i Viborg, og som har erfaringer med Daisy.¹⁴⁷

¹⁴³ Else 14:28-15:12

¹⁴⁴ Flemming 29:41-30:15

¹⁴⁵ Anja 12:47-13:39

¹⁴⁶ Ingrid 19:56-20:05

¹⁴⁷ Arne 24:29-25:00

Før i tiden kunne man bestille arkivalier til Aalborg. Både Ingrid og Jørn ønsker, at man indfører denne ordning igen, så man slipper for at rejse til Viborg.¹⁴⁸ Det skal bemærkes, at de fleste slægtsforskere ofte er ældre mennesker. Derfor ville det være en stor hjælp til dem, hvis man kunne finde en løsning til hvordan de nemmest kan tilegne sig adgang til arkivalier, som ikke er tilgængeliggjort i Arkivalieronline. Det er i hvert fald noget, som respondenterne er utilfredse med. De savner, at kunne bestille til læsesalen i Aalborg Stadsarkiv. Årsagen til Rigsarkivet lukkede ned for fjernlåns muligheden for arkivalier, skyldes sikkerhedsforholdene.¹⁴⁹

Erik er ikke så vildt med Daisy. Eriks egen påstand hertil er, at det skyldes, at han ikke har haft behov for at bruge Daisy endnu. Han er dog opmærksom på, at han på et tidspunkt nok kommer til at bruge den, da Erik overlejer at finde oplysninger vedr. et værtshus' ejerforhold. Erik har været til nogle foredrag, hvor Daisy blev omtalt. Desuden har han også forsøgt at søge i Daisy, men det mener han ikke gik så godt.¹⁵⁰

Flemming synes, at Daisy er svær at søge i, fordi man ikke ved, om det er det rigtige man får fat via søgningerne. Han fremhæver, at man skal vide, hvad det er man søger. Ellers mener han, at man ikke får noget ud af det. Eksempelvis skulle Flemming finde nogle borgerlige vielser. Derfor startede han startede med at søge "ægteskab", "vielser" og andre forskellige søgeord. Han endte dog med at finde noget nyttigt, hvilket han synes er ret heldigt.¹⁵¹ Hans Jørn mener, at Daisy er, som han selv siger; svær tilgængelig. Han synes det er for svært, at man skal søge i arkivskabere. Hans Jørn fremhæver, at han ikke forstår, hvorfor Daisy ikke har emnesøgninger.¹⁵²

I forskningsoversigten blev Duff og Johnsons synspunkt vedr. slægtsforskernes informationssøgning i søgesystemerne fremhævet. Duff og Johnsons påpegede, at slægtsforskere gerne vil søge efter personer og navne, hvorimod arkiverne havde organiseret deres databaser ud fra arkivskabere. Ifølge Duff og Johnson udfordrer disse databaser slægtsforskere. Dette besvær kunne skabe frustration blandt slægtsforskere.¹⁵³ Respondenterne bryder sig ikke om Daisy. De forstår den ikke og virker frustrerede over den måde som den udviklet. Mange af dem virker endda opgivende i deres attitude. Derfor overens stemmer Duff og Johnsons tanker med respondenternes besvarelser i

¹⁴⁸ Jane 02:45-03:02

¹⁴⁹ Slægt & Data, Forum, URL:

https://www.slaegtogdata.dk/forum/index.php/topic,47002.0/prev_next,prev.html#new Lokaliseret: 21.10.2016

¹⁵⁰ Erik 22:01-22:50

¹⁵¹ Flemming 19:00-21:50

¹⁵² Hans Jørn 28:54-29:49

¹⁵³ Duff & Johnson, "Where is the List", s. 91

interviewene. Yakel mener, at denne frustration kan føre til negative holdninger vedr. arkivet. Derfor mener Yakel, at brugerne og arkivarerne må samles om et fællesgrundlag, for at kunne løse problemet.

10.2.2 Arkivalieronline

Arkivalieronline er en af de vigtigste onlinetjenester, som tilgængeliggør arkivalier til Rigsarkivets brugere. Det er især slægtsforskere, som har stor glæde af at bruge denne portal. Anja er en af de mange slægtsforskere, som benytter sig af denne tjeneste. Hun kender ikke til konkurrenterne/alternativerne til Arkivalieronline, såsom SallData.¹⁵⁴ Hun kendte ikke til de hjælpemidler der ligger inde på Arkivalieronline, hvor der bl.a. findes scannede fortegnelser, arkivfagligt litteratur og registraturer.¹⁵⁵

Ingrid bruger Arkivalieronline, når hun selv skal søge og hjælpe andre med at søge i folketællinger og kirkebøger. Dog er hun ikke helt tilfreds Arkivalieronline, da der mangler nogle funktioner, som gør at søgningen og navigationen bliver besværligt. Ingrid pointerer, at en af de største mangler er at man ikke kan se årstal eller navn på arkivalierne, når man kommer længere ned i portalen i opslag. Så hvis fx glemmer hvilken protokol eller hvilket årstal man havde åbnet, så bliver man nødt til at rulle helt op for at finde ud det. Denne handling gør så, at når man ruller op på toppen, så glemmer man hvilket opslag man var nået til. Ingrid fremhæver, at der i SallData er en løsning på denne mangel. Navnet og årstallet for arkivalierne står fast toppen, hvilket vil sige, at lige meget hvor længe man ruller og kommer ned i opslag, så kan man stadig se, oplysningerne. I øvrigt kommer der en markering på de opslag, som man har åbnet. Derfor er det også nemmere at se, hvor og hvilke opslag, som man har været igennem. Ingrid fortalte, at hun kender en slægtsforsker, som i foreningen er med i Arkivalieronline-gruppen. Ingrid siger, at hun har talt med vedkommende, som har taget disse mangler op til Rigsarkivet i håb om at få det fikset.¹⁵⁶ Disse nævnte mangler forringer brugervenligheden, som har indflydelse på slægtsforskernes søgning og navigation.

Jørn bruger både Arkivalieronline og salldata, men han fremhæver, at han benytter sig mest af salldata. Jørn mener, at SallData ligner den gamle Arkivalieronline, og at det er årsagen til, at han bruger den. Han mener ikke at den nye Arkivalieronline er let tilgængelig som før, og at den ikke er så god, som den var været. Han pointerer, at der i Salldata kan søges efter amt, herred og sogn, og at

¹⁵⁴ Anja 13:39-15:01

¹⁵⁵ Rigsarkivet, Arkivalieronline, Hjælpemidler, URL: <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/collection/theme/6>

Lokaliseret: 23.10.2016

¹⁵⁶ Ingrid 25:32-26:33

man kan se hvilke opslag, man var været inde på. Derudover kan man springe nogle antal sider frem. Det mener han at det gør det lettere at navigere. Jørn påpeger, at det man ikke forstår får man en grad antipati for. Dog bemærker Jørn, at den nye Arkivalieronline bliver med tiden forbedret, og at der bliver flere Arkivalier tilgængelige.¹⁵⁷

Arne foretrækker salldata i stedet for Arkivalieronline. Hans årsag hertil er, at den er nemmere at bruge. Arne fortæller, at SallData er meget mere brugervenlig, når man går ind på siden. Det er nemmere, at vælge det man skal bruge, såsom kirkebøger, folketællinger eller lignende. Derfor er den mindre forvirrende. Ifølge Arne kan man i SallData søge efter amt og den by, som man skal søge i. Arne mener, at det også er hurtigere. Han tilføjer, at Arkivalieronline er besværlig. Desuden kender Arne også til problemet i Arkivalieronline, hvor overskriften forsvinder, når man kommer længere ned i opslag, og man så ikke kan se eksempelvis årstallet på de arkivalier som der søges i.¹⁵⁸

Erik bruger også SallData. Han synes, at SallData er sat godt op. Ifølge Erik er den god at arbejde med. Han tilføjer endda, at han har sat SallData som genvej på hans computers skrivebord. Han synes den er mere brugervenlig, og at den i allerhøjeste grad bedre end Arkivalieronline. Desuden mener han, at SallData sørger for nemmere adgang, når der skal skrives fra kirkebøger til folketællinger. Uden at det skal blive besværligt.¹⁵⁹

Flemming bruger for det meste Arkivalieronline. Han mener, at det med at bruge alternativer har noget at gøre med vaner. Flemming påstår, at når man først vænner dig til det gamle, så får man svært ved at acceptere det nye. Og han indrømmer, at han selv har vænnet sig til Arkivalieronline. Han er generelt set ret tilfreds med Arkivalieronline. Der er dog en ting, som irriterer ham. Det er, at når han skal kigge i en kirkebog, så slår den op på første side, hvor de tidligste registreringer findes. Det er ikke ældre registreringer Flemming skal bruge. Derfor bliver han nødt til, at lukke den ene kirkebog ned og åbne op for det andet, for at finde frem til 1900-tallet. Derfor mener Flemming, at det godt kunne gøres lidt mere brugervenligt. Så man finder, det man søger efter.¹⁶⁰

Ligesom Ingrid nævner Jørn, Arne og Erik også manglen på brugervenligheden, når man skal søge og navigere i Arkivalieronline. Under specialeskrivningsprocessen har Rigsarkivet dog rettet op på

¹⁵⁷ Jørn 20:40-22:43

¹⁵⁸ Arne 27:40-28:00

¹⁵⁹ Erik 23:11-24:41

¹⁶⁰ Flemming 23:13-24:30

disse mangler. Dermed er slægtsforskernes ønske om en mere brugervenlig Arkivalieronline blevet en realitet. Ligesom SallData har Arkivalieronline også fået markering af de besøgte opslag og en fast titel og årstal på toppen. Dog er søgningen i Arkivalieronline stadig et problem, da man kan søge i amter og ”Arkiv” i kirkebøgerne. Betegnelsen ”arkiv” er rent faktisk sogne. Så når man har valgt den rette amt, så skal man specificere, hvilket sogn man søger i ”arkiv”. Det kan godt forvirre brugerne og slægtsforskere. Derudover har Rigsarkivet under mit praktikophold fået bemærkninger vedr. dette. Der var mange, som ikke forstod det, som skrev en mail til ”Spørg Arkivaren”. Arkivarernes svarede med bl.a. screenshots, hvor brugerne fik en kort beskrivelse og vejledning. Ofte var der problemer med, når man fx fandt amt, så kunne man i ”arkiv” ikke finde sognet. Dette skyldtes en teknisk- og strukturfejl, som blev rapporteret til Arkivalieronline-support. Løsningen var så, at man faktisk kunne søge sognet i ”Arkiv”, uden at man faktisk var nødt til at finde amtet først. Derfor var det første amt-felt faktisk irrelevant, så længe man kendte sognet. Det er også ofte det information, som der slægtsforskere kender til. Sognene er mere kendt end amterne, da amter og herreder er blevet ændret pga. reformer. Derfor er det endnu mere irrelevant at søge ”amt” først, hvis man alligevel kan søge sogn alene i ”arkiv”. Det andet spørgsmål er så, hvorfor det hedder ”arkiv” og ikke ”sogn. Sådan nogle små, men forvirrende mangler gør, at slægtsforskere giver op og anvender alternativerne. Jørn fremhæver selv, at årsagen til at han bruger SallData, er fordi at den ligner den gamle Arkivalieronline. Denne udtalelse indikerer, at Jørn muligvis har opgivet at bruge den nye Arkivalieronline, med de mangler som den havde, og i stedet skiftede over til SallData. De små rettelser, såsom markeringen af de besøgte opslag og titlen/årstallet, gør det nemmere for slægtsforskere at navigere i Arkivalieronline. Dog mangler Arkivalieronline at rette søgningsfunktionen i eksempelvis kirkebøgerne med amter og ”arkiv”.¹⁶¹

Samtidig er disse rettelser et godt eksempel på kommunikationen og samarbejdet mellem slægtsforskere som en interesseorganisation, og Rigsarkivet som en kulturinstitution, der forsøger at indordne sig efter brugernes behov og krav fra kulturministeriet. Siden den nye Arkivalieronline lanceret, har der været mange mangler og fejl, som er blevet rettet op på. Rigsarkivet arbejder stadig på at forbedre Arkivalieronline ud fra brugernes behov.

10.2.3 Dansk Demografisk Database

Anja kender Dansk Demografisk Database, men hun bruger den mest til at få bekræftet, hvor nogen af hendes slægt har boet. Det gør hun mest, når hun er i tvivl, da det er lettere at søge via navn. Når

¹⁶¹ Rigsarkivet, Arkivalieronline, Kirkebøger fra hele landet, URL: <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/geo/geo-collection/5> Lokaliseret: 23.10.2016

hun så har fundet bopælen, forsætter hun sin slægtsforskning i Arkivalieronline, og på den måde dobbelttjekker det.¹⁶² Anja har hørt om KIP-browseren, men har ikke benyttet sig af det.

Ingrid søger mest i Folketællingerne, når hun bruger Dansk Demografik Database. Hun mener, at det er en fordel, at man søger efter navne. Ingrid er opmærksom på, at den slags tilgængeliggørelse kræver meget arbejde, da oplysningerne skal indtastes. Det er det største forskel sammenlignet med Arkivalieronline, hvor man ikke kan foretage søgninger i scanningerne.¹⁶³ Ingrid kender godt Rigsarkivets Indtastningsportal, men hun mener, at man først bør gøre Dansk Demografisk Database færdig ved at eksempelvis indtaste alle folketællinger over Danmark. Derfor mener hun ikke, at man skal starte noget nyt, før det andet er fuldført. Ingrid er dog opmærksom på, at sådan noget kræver mere samarbejde mellem Rigsarkivet og slægtsforskere.

Ingrid kender godt Rigsarkivets Indtastningsportal, men hun mener, at man først burde gøre DDD-indtastningerne færdig, med fx alle folketællingerne over landet, i stedet for at starte et nyt. Hun mener, at det så betyder et samarbejde mellem Rigsarkivet og de andre (slægtsforskere).¹⁶⁴ Det er naturligt, at slægtsforskere ønsker lettere tilgængelighed og søgbarhed til de hyppigst anvendte arkivalier. Dog er omfanget af folketællinger, og især kirkebøger, er kolossalt. Derfor vil det kræve enorme ressourcer og organisering at få sat i gang. Det kan være at det kommer en gang i fremtiden. Det er i hvert fald noget slægtsforskerne ønsker meget. I det mindste bør der være mere dialog og samarbejde inden for dette felt, og så måske starte fra en ende af. Slægtsforskerne ved at det kan lade sig gøre. Og vi har også teknologien til det. Derfor handler det ligeså meget om at gå på kompromis fra begge parter, og så finde en løsning til at lette tilgængeligheden og søgbarheden til de fundamentale arkivalier inden for slægtsforskning.

Der eksisterer også alternativer til Dansk Demografisk Database. Eksempelvis er der KIP-Browseren, som har informationerne fra Dansk Demografisk Database. Søgemulighederne er dog anderledes i KIP-Browseren. Jørn er en af dem, som benytter KIP-Browseren. Selvom Jørn bruger både Dansk Demografisk Database og KIP-Browseren, så erkender han, at KIP-Browseren er bedre når det gælder forskellige søgefunktioner. Jørn fremhæver, at hvis man har et unikt efternavn, så kan der søges på det efternavn i hele Danmark, hvis man blot har KIP-Browseren installeret på sin computer. Dermed fremkommer søgeresultaterne i en liste. Jørn mener dog også, at Dansk

¹⁶² Anja 15:02-15:25

¹⁶³ Ingrid 27:27-28:00

¹⁶⁴ Ingrid 28:25-28:48

Demografisk Databases filtrering er ret god. Desuden anvender slægtsforskerne Dansk Demografisk Database, når de skal have en udskrift, da KIP-Browserens kedelige datatabel ikke er egnet til pæne udskrifter. Derfor bliver udskrifterne fra Dansk Demografisk Database lagt ind i slægtsforskningsprogrammet, Legacy.¹⁶⁵

Arne bruger for det meste KIP-Browseren. En af årsagerne hertil er, at han selv har været med til at taste ind i Dansk Demografisk Database, og så ind i KIP-Browseren. Arne mener, at der er nogle fordele ved KIP-Browseren. En af fordelene er, at den kan klare søgninger med stave- eller tastefejl. Arne giver et eksempel med navnet Niels. Hvis man skal søge efter en der hedder Niels, men som er af et eller anden årsag, er tastet som ”Nils, så kan Dansk Demografisk Database ikke lokalisere vedkommende. Hvorimod i KIP-Browseren kan man godt finde ham. Det samme gælder, hvis man fx skal finde en Kristenden, som er indtastet Christensen. Så kan man igen ikke finde ham i Dansk Demografisk Database, men i KIP-Browseren kan man godt. En anden fordel er, at man kan søge i hele Aalborg amt på en gang, hvorimod der i Dansk Demografisk Database kun kan søges et sogn ad gangen. Dvs. at der i KIP-Browseren kan søges i alle sogne på en gang. Når Arne søger efter en og finder ham i KIP-Browser, så finder han også vedkommende i folketællingerne i Dansk Demografisk Database, og foretager en udskrift derfra, da han ligesom Jørn synes det er et pænere udskrift. Arne påpeger, at han plejer at starte med at søge i KIP-Browseren, da den er hurtig til at søge. Derefter søger han så i Dansk Demografisk Database. Det hans bedst kan lide ved KIP-Browseren er, at man kan søge i hele Danmark på en gang. Derfor er det en fordel, hvis man fx ikke ved hvor vedkommende har boet. Desuden kan der også søges efter årstal. Ifølge Arne er der i KIP-Browseren mange flere søgemuligheder.¹⁶⁶

Jørn og Arnes detaljerede beskrivelser giver et godt indblik i, hvad det er slægtsforskerne bryder sig om, når de foretager slægtsforskning. De bryder sig ikke om besværlighed, men ønsker fleksibilitet når de skal til at foretage søgninger. Det er både praktiske og såvel som tekniske ændringer, der ønskes. Slægtsforskerne vil både foretage specifikke søgninger, men også brede søgninger, hvis nu de ikke har nok information vedr. en person, som de søger information efter. Derfor kan slægtsforskeres informationssøgning være variable, da de ofte hjælper hinanden med at finde en slægtning. Derfor kan de ofte have få informationer om vedkommende, som gør, at fleksible søgninger bliver en fordel. Det er også bemærkelsesværdigt, at både Jørn og Arnes søgeadfærd er

¹⁶⁵ Jørn 23:19-24:28

¹⁶⁶ Arne 29:25-32:25

således, at de først foretager en bred søgning i KIP-Browseren, og så en specifik søgning i Dansk Demografisk Database, når de har fundet nok oplysninger.

Erik har også oplevet, at han ikke fandt personer, som han søgte efter. Det skyldtes igen, at navnet var tastet forkert ind i Dansk Demografisk Database. Derfor besluttede Erik sig for, at finde informationerne i de originale arkivalier, for at verificere det. Derfor dobbelttjekkede han, de data som han finder. Erik kender ikke KIP-browseren endnu, så han gør nøjes med at søge manuelt indtil videre.¹⁶⁷ Flemming synes ikke at Dansk Demografisk Database er så god til at søge efter personer. Flemming har også KIP-browseren, som kan søge bredere, men ulempen ved KIP-Browseren mener han er, at den ikke bliver opdateret. Modsat til andre anvender Flemming først Dansk Demografisk Database, da en bred søgning i KIP-Browseren kan tage ret lang tid, hvilket han ikke har tålmodighed til.¹⁶⁸

Det med at have andre søgemuligheder er noget, som betyder ret meget for en slægtsforsker. Anja har bl.a. søgt andre alternativer, såsom Danish Family Research. Anja fremhæver, at selvom de har samme oplysninger, så har de flere søgemuligheder og nogle andre retningslinjer, som gør at hun vælger at bruge disse.¹⁶⁹ Der kan godt argumenteres for, at slægtsforskere gerne anvender andre portaler og platforme, så snart det er nyttigt for deres slægtsforskning. Og selvom disse hjemmesider ikke er verificeret af Rigsarkivet, så foretager slægtsforskere (i hvert fald de øvede, som blev interviewet) dobbelttjek i fx Dansk Demografisk Database eller Arkivalieronline. Så selvom slægtsforskere anvender andre hjemmesider som udgangspunkt for deres slægtsforskning, så anvender de stadig Rigsarkivets onlinetjenester som en slags verificering af deres informationssøgninger. Derfor kan der argumenteres for, at selvom Rigsarkivets onlinetjenester har konkurrenter, så er Rigsarkivets troværdighed afgørende i slægtsforskernes brug af arkivets onlinetjenester. Slutteligt kan der måske også fremhæves, at disse alternativer gør, at Rigsarkivet bliver nødt til at tænke i andre søgeretninger og –muligheder, da slægtsforskerne ofte sammenligner alternativerne med Rigsarkivets egne onlinetjenester. Slægtsforskerne ønsker og arbejder for, at Rigsarkivet får en bedre søgegrænseflade, så det dermed også får en positiv indvirkning på slægtsforskernes søgeadfærd. Her er det igen slægtsforskere, der agerer som en interesseorganisation.

¹⁶⁷ Erik 25:35-26:34

¹⁶⁸ Flemming 26:01-29:22

¹⁶⁹ Anja 17:58-18:20

10.3 Vejledning

I denne del af analysen vil der diskuteres, om hvorvidt Rigsarkivets onlinevejledningstilbud når ud til slægtsforskere. Der vil diskuteres, om hvorvidt slægtsforskere benytter Rigsarkivets vejledningstjenester. Samtidig vil der fremhæves, hvor slægtsforskere søger eller foretrækker hjælp og vejledning andre steder. Til interviewene blev slægtsforskere spurgt, om de kender Rigsarkivets vejledningstilbud, og hvad de synes om disse.

Anja deltager ikke til workshoppene for nybegyndere i slægtsforskning. Selvom Anja ikke har deltaget til workshoppene, blev hun spurgt indtil, om hun førhen i et sammenhæng er blevet præsenteret for Rigsarkivet tilbud af vejledninger. Anja svarede, at hun nogle gange selv har fundet vejledningerne til slægtsforskere, når hun var på arbejde i arkivet. Det er især, hvis slægtsforskere spørger ind til eksempelvis lægdsruller o. lign. Anja pointerer, at hun har brugt Rigsarkivets vejledninger til at hjælpe slægtsforskere videre i deres forskning. Anja påpeger, at hun til tider også fortæller det til slægtsforskere, som deltager i workshoppene.¹⁷⁰ I det forbindelse blev Anja spurgt om, hun tror, at slægtsforskere som deltager til workshoppen, kender til Rigsarkivets vejledningstilbud. Anja mener, at slægtsforskere er opmærksomme på, at der findes vejledninger at hente hos Rigsarkivet.¹⁷¹

I interviewene har næsten alle slægtsforskere svaret nej til, om de førhen er blevet præsenteret for Rigsarkivets vejledningstilbud. Derudover har de også svaret nej til, om de kender Rigsarkivets forskellige tilbud inden for vejledning. Ofte startede respondenterne med at svare ”ja”, da de troede at der blev ment onlinetjenesterne, som tilgængeliggør arkivalier. Når der så blev forklaret, at det var Rigsarkivets tilbud inden for hjælp og vejledning, blev der svaret et klart ”nej”. Det kan selvfølgelig ikke forventes, at respondenterne behersker den arkivfaglige terminologi, men det er bemærkelsesværdigt, at de ikke kommer i tanke om hjælp, når de hører ”Rigsarkivets vejledning”. Der er dog få af respondenterne, som enten kender til introduktionerne inde på hjemmesiden eller har prøvet Spørg Arkivaren en enkelt gang. Som der også kan ses på skemaet,¹⁷² er Rigsarkivets vejledningstilbud ikke særlig kendte hos de ti slægtsforskere. Det er der forskellige årsager til, som vil fremtræde i de kommende linjer.

¹⁷⁰ Anja 6:28-7:21

¹⁷¹ Anja 18:45-19:00

¹⁷² Se bilag

Anja er den eneste af respondenterne, som aktivt søger hjælp hos Rigsarkivet. Hun benytter sig ofte af Rigsarkivets introducerende vejledninger vedr. folketællinger, kirkebøger og lægdsruller. Anja pointerer, at hun bruger Rigsarkivets hjemmeside ofte, og at hun søger derinde, når hun er i tvivl og har brug for hjælp og vejledning.¹⁷³ De fleste af respondenterne kender ikke til Rigsarkivets vejledninger inde på websiden, men de kan godt huske Rigsarkivets trykte foldere i gamle dage, som man kunne tage med hjem. Anja kendte ikke til Rigsarkivets Brugerforum på Facebook, men udelukker ikke, at hun kunne bruge det på et tidspunkt.¹⁷⁴ Erik er ikke glad for Facebook, så han holder sig væk.¹⁷⁵ Ifølge brugerundersøgelsen var der også nogle respondenter, som gav udtryk for, at de ikke brød sig om at foretage slægtsforskning på Facebook.¹⁷⁶ Mange vil sikkert ikke blande privatlivet med deres slægtsforskningsarbejde. Anja har ikke besøgt Rigsarkivets læsesale for at få vejledning til sin slægtsforskning. Dog har hun i forbindelse med hendes arbejde været på rundvisning med læsesalsgruppen i Rigsarkivet i Viborg. Ifølge Anja fik de en del vejledninger den dag.¹⁷⁷ Anja har set Rigsarkivets arrangementer inde på arkivets aktivitetsoversigter på websiden. Hun udtrykker, at hun gerne ville deltage, hvis det blev afholdt noget tættere på, da den nærmeste afdeling for Rigsarkivet ligger i Viborg. Anja tilføjer, at hun nok ville deltage, hvis hun boede i Viborg.¹⁷⁸ Derfor er der også nogle fysiske forhindringer i at slægtsforskere ikke kan benytte sig af Rigsarkivets foredrag, arrangementer og workshop, som de vil kunne få noget ud af. Mange af dem er forhindret i at rejse så ofte til Viborg. De ønsker, at lignende arrangementer også bliver afholdt i Aalborg Stadsarkiv. Ligesom med fjernbestillingen ønsker slægtsforskere lettere tilgængelighed til de mange arrangementer og workshop. Det er især de workshops, som omhandler Daisy, at slægtsforskere giver udtryk for, at de vil deltage, hvis det nu blev afholdt tættere på.

Slægtsforskerne blev spurgt om, hvorvidt de kendte til Rigsarkivets elektronisk og telefoniske vejledningsservice, Spørg Arkivaren. Anja kendte ikke til Spørg Arkivaren, men hun udelukker ikke, at hun i fremtiden kan bruge det fremover. Hun tilføjer ligeledes, at hun ikke plejer at søge hjælp, med mindre hun ikke kan finde noget selv.¹⁷⁹ De fleste slægtsforskere har svaret som Anja. De kendte ikke Spørg Arkivaren, men udelukker heller ikke, at de kan bruge det fremover. Jane mener, at hun ikke er kommet tilstrækkeligt langt med sin slægtsforskning, for at kunne gøre sig

¹⁷³ Anja - 23.05.2016 - 7:21-8:07

¹⁷⁴ Anja - 23.05.2016 - 9:58-10:43

¹⁷⁵ Erik 18:08-18:15

¹⁷⁶ Brugerundersøgelsen 2015, s. 27

¹⁷⁷ Anja - 23.05.2016 - 10:48-11:15

¹⁷⁸ Anja - 23.05.2016 - 11.18-11:53

¹⁷⁹ Anja 8:09-9:15

brug af Spørg Arkivaren. Hun fremhæver, at hun søger mere i de grundlæggende arkivalier, såsom kirkebøger, og ikke i skifteprotokoller o. lign., hvor der behøves mere hjælp og vejledning.¹⁸⁰ Slægtsforskere må have en forestilling om, at de først får brug for Rigsarkivets hjælp, når de skal til at søge og bestille arkivalier i Daisy. Respondenterne forholder sig inden for dataindsamling vedr. deres slægtsforskning. Derfor er respondenterne i en mere genealogiskfase, hvor de indsamler data vedr. deres slægt. Det er først længere fremme i processen, at slægtsforskere foretager ”slægtsforskning”, hvor de begynder at søge efter tiden som deres slægt har levet under. Dermed begynder de at undersøge de sociale forhold o. lign. Under praktikopholdet i Rigsarkivet kom der ofte spørgsmål i Spørg Arkivaren, som omhandlede folk der ville finde oplysninger om deres oldefars arbejdsplads o. lign. Eksempelvis søgte mange efter personalelister. Eller skibsprotokoller hvis de havde flyttet til Danmark med skib. Sådanne søgninger kræver at der kan bestilles og søges i Daisy. Det kan tænkes, at respondenterne ligeledes er opmærksomme på dette. Jane mener, at hun er så ny inden for slægtsforskning, at hun ikke lige på nuværende tidspunkt har brug for at skrive til Spørg Arkivaren eller i det hele taget kontakte Rigsarkivet. Jane er også en af respondenter, der mener, at hun ikke har brug for hjælp i forbindelse med sin slægtsforskning. Respondenterne er under interviewene blevet bedt om, at vurdere deres behov for hjælp fra en skala fra 1-10. Hvor tallet 1 indikerer brug for meget lidt hjælp og 10 indikerer brug for meget hjælp. Jane er opmærksom på, at hun er ny inden for slægtsforskning. Derfor mener hun, at hun ikke er kommet tilstrækkelig langt frem til at kunne benytte sig af Rigsarkivets vejledningstilbud. Det er dog bemærkelsesværdigt, at hun så alligevel vurderer sig til et 2-3. Det kan selvfølgelig skyldes, at Jane på nuværende tidspunkt klarer sig med Arkivalieronline, Dansk Demografisk Database og Facebook, som hun flittigt benytter. De fleste øvede slægtsforskere hvorimod vurderer sig til, at de har og kan have brug for hjælp. Det skyldes selvfølgelig, at de er længere fremme i slægtsforskningsprocessen. Derfor ved det, at der er meget mere at komme efter, som kræver hjælp og vejledning. Der var ikke nogen af respondenterne, der foretager en mere omfattende slægtsforskning, hvor de også undersøger de sociale forhold og omstændigheder, som deres slægt levede under. Erik forsøger eksempelvis, at finde ud af hvorfor hans fars onkel var flyttet til Chile. Samtidig fremhæv Erik, at han snart skulle til at finde oplysninger vedr. et værtshus ejerforhold. Erik mente, som nævnt tidligere, at han derfor skulle til at lære og bruge Daisy. Derfor kan der godt argumenteres for, at respondenterne i denne undersøgelse er mere genealogister, end

¹⁸⁰ Jane 10:57-11:21

familiehistorikere. Derfor klarer de sig med Rigsarkivets tilgængeliggørelse, og muligvis derfor ikke har behov for Rigsarkivets vejledning endnu.

Ingrid er en af de øvede slægtsforskere, som ikke kender til de fleste vejledningsformer, som Rigsarkivet tilbyder brugerne. Derfor mener Ingrid, at der godt kan være noget samarbejde mellem Rigsarkivet og slægtsforskere vedr. orientering af arkivets vejledningstilbud. Ingrid fremtoner, at de øvede slægtsforskere dermed vil have tilstrækkelig kendskab for at kunne præsentere disse vejledninger for nybegyndere til workshop. Ingrid mener, at det eksempelvis kunne ske gennem et foredrag, hvor en med viden inden for vejledningerne fortæller om det.¹⁸¹ Erik vil heller ikke have noget imod, at kende noget mere til Rigsarkivets vejledningstilbud. Dog mener Erik, at Rigsarkivet godt må blive bedre til at reklamere for dem selv.¹⁸² Hans Jørn fremhæver, at han overhovedet ikke havde hørt om Spørg Arkivaren før. Han hævder, at han er sikker, på at de er mange slægtsforskere, som heller ikke kender det. Han mener, at der sikkert er mange, som ville bruge det.¹⁸³ Ingrid kendte næsten ikke til nogen af vejledningerne. Som nævnt tidligere, er Ingrid forhindret i at rejse ud til Rigsarkivets læsesale. Derfor kunne det tænkes, at et vejledningsservice som Spørg Arkivaren kunne passe godt til hende. Ingrid ser dog lidt anderledes på det. Hun er ikke sikker på, om hun ville benytte Rigsarkivets Spørg Arkivaren. Hun mener, at hun nok hellere vil starte med at spørge andre slægtsforskere, som er mere erfarne inden for emnet, frem for at ringe til Rigsarkivet.¹⁸⁴ Else mener også, at det er nemmere at få hjælp hos slægtsforskere til workshoppene, end at søge hjælp ved at kontakte Rigsarkivet.¹⁸⁵ Desuden mener Else, at hun foretrækker at deltage til workshop for nybegyndere, end at læse en masse vejledninger.¹⁸⁶

10.3.1 Chat-funktion som en vejledningsservice?

Slægtsforskerne blev spurgt om, hvorvidt de ville bruge en chatfunktion, hvis Rigsarkivet opbygger en i fremtiden. Anja er lidt skeptisk overfor det, fordi hun ikke er glad for at chatte generelt. Derfor svarede hun et klart nej. Hendes argument var, at chat er et kommunikationsredskab, som er afslappet. Derfor mener hun, at det kommer det an på, hvem det er, som der chattes med. Hun har det fint med at chatte med sine nærmeste og bekendte, men med fremmede mennesker foretrækker hun at tale i telefon eller ansigt til ansigt.¹⁸⁷ Anja er den eneste slægtsforsker, der har været

¹⁸¹ Ingrid 32:19-32:33

¹⁸² Erik 27:44-27:48

¹⁸³ Hans Jørn 16:00-16:24

¹⁸⁴ Ingrid 12:39-13:09

¹⁸⁵ Else 20.26-22:21

¹⁸⁶ Else 20.26-22:21

¹⁸⁷ Anja - 23.05.2016 - 11:54-12:43

afvisende overfor et chat-funktion som et vejledningstilbud. Det kan selvfølgelig have noget at gøre med hendes profession, da hun måske frygter at en chatfunktion vil blive for uformel. Hvorimod de øvrige respondenter kunne godt tænke sig at bruge en chat-funktion. En af dem er Ingrid,¹⁸⁸ som mener, at det vil være en stor service. Ingrid mener, at hun har meget at lære inden for IT, men lige frem at chatte tror hun godt, at hun kan find ud af. Derudover synes hun, at det kan være en fordel, hvis man sidder og går i stå under sin slægtsforskning. Dermed kan man skrive og spørge i chatten, også uden for normalt arbejdstid.¹⁸⁹ Flemming synes ligeledes, at det vil være en god idé at indføre en chatfunktion som vejledningsservice. Det ville han gerne bruge.¹⁹⁰ Lars fremhæver også, at han godt kan forestille sig at benytte en chatfunktion. Han mener, at man i dag er lidt utålmodig, og at vente 14-dage og endda 24-timer er for langtid. Lars påpeger, at man gerne vil have information og hjælp, når man har brug for det. Især når der i dag er udstyret og teknologien til det. Derfor mener han, at det helst skal gå hurtigt. Desuden er det også en fordel, da man slipper for at tage fysisk til et arkiv.¹⁹¹

Selvom respondenterne generelt set ikke kender eller benytter sig af Rigsarkivets vejledningstilbud, så vil de gerne have at arkivet udvikler en chat-funktion. Det kan forestilles, at mange er tilbageholdende for at kontakte Rigsarkivet, da det er en offentlig myndighed. En chat-funktion er en mere afslappende og fyldende kommunikationsform, hvor brugerne ikke er nødslaget til at vente længe før de får et svar. Mange private virksomheder benytter sig af denne funktion. Det er især en fordel for dem, som ikke har det rart ved at ringe og tale til fremmede. Erik tror, at det kan for nogen virke afskrækkende at komme tæt på Rigsarkivet som myndighed. Erik kalder Rigsarkivets for ”storebroren”, hvor der findes massere af data. Og for at få fat i disse data skal have i det rigtige sted, for at komme videre sin slægtsforskning.¹⁹² Derfor kan chat-funktionen bidrage til en lettere kommunikation med en arkivar, hvor slægtsforskere nemt kan spørge indtil arkivfaglige spørgsmål eller vedr. bestilling af arkivalier o. lign. Gennem et forbedret og lettere adgang til vejledning, vil tilgængeligheden til arkivalierne ligeledes blive styrket. For jo bedre hjælp og vejledningen er, desto mere tilgængeligt vil arkivalierne også blive. Desuden kan en chat-funktion også leve op til Rigsarkivets rammeaftale med kulturministeriet, om at få Spørg Arkivaren udbygget til en vejledningsform med mere dialog.

¹⁸⁸ Ingrid 20:38-21:08

¹⁸⁹ Ingrid 22.41-23.01

¹⁹⁰ Flemming 18:10-18:49

¹⁹¹ Lars 11:19-

¹⁹² Erik 14:30-15:12

11 Konklusion

Ud fra respondenternes svar i interviewene, og det som blev observeret til workshopen, kan der argumenteres for, at slægtsforskere tager mange forskellige søgestrategier i brug, når de søger efter information. Mange gange er slægtsforskere nøjagtige, hvor de dobbelttjekker data, andre gange kan de med åbent sind foretage tilfældige informationssøgninger.

Generelt er respondenterne ikke tilfredse med Rigsarkivet online tilgængeliggørelsestjenester. Det kan anskues i interviewene, hvor respondenterne ofte kritiserer eller påpeger manglerne ved Daisy, Arkivalieronline og Dansk Demografisk Database. Derudover blev der ligeledes observeret til workshops, at eksempelvis SallData blev anvendt i stedet for Arkivalieronline. Mange af respondenterne bruger alternative og konkurrerende tjenester. Disse portaler bruger Rigsarkivets scanninger og data, men de har deres eget layout og design, som ifølge slægtsforskere er mere brugervenlig. Dermed bliver arkivalierne lettere tilgængelige, og derfor foretrækker slægtsforskerne at benytte dem i stedet.

Det samme gælder, når slægtsforskere søger hjælp og vejledning. De har mange valgmuligheder, men først og fremmest foretrækker de at søge hjælp i deres eget miljø og slægtsforskerkreds. Når respondenterne har brug for hjælp inden for informationssøgning, vil de ofte starte med at spørge en anden slægtsforsker. Ligesom der er nævnt i forskningsoversigten er det sociale aspekt ved slægtsforskere også en afgørende faktor i dynamikken bag det fungerende samarbejde og interne hjælp. Hyggelig stemning, hjælp og erfaringsudveksling blandt slægtsforskere er især drivkraften og motivationen for deres frivillighed til fx arrangementer og workshop. Derudover har glæden ved at kunne hjælpe andre folk og nybegyndere også en betydelig rolle. Slægtsforskere har en dynamisk, intens og velfungerende kommunikation. Inden for deres egen kreds kan de både tilegne sig analoge og digitale muligheder inden for hjælp. I begge tilfælde starter de først med at spørge andre slægtsforskere. Derfor kan der argumenteres for, at slægtsforskeres effektive interne hjælp gør, at de i sidste ende kun overvejer at anvende Rigsarkivets hjælp og vejledninger på et tidspunkt. I interviewene har respondenterne dog gjort det tydeligt, at de altid først starter med at spørge en af deres egen, og derfor prioriterer slægtsforskere deres egen interesseorganisations tilbud af hjælp. De er dog interesserede i at kende noget mere til, hvad det er Rigsarkivet tilbyder, da slægtsforskere er glade for at have mange flere muligheder, når det fx gælder informationssøgning, men også hjælp og vejledning.

12 Litteraturliste

Aalborg Bibliotekerne, Aalborg Stadsarkiv og Aalborg Kommune, Brochure ”Hals Barre, Hekse & Herredsfogeder – Kend din by - find din slægt”, Januar – Marts 2016

Allison-Bunnell, Jodi; Yakel, Elizabeth & Hauck Janet, ”Researchers at Work: Assessing Needs for Content and Presentation of Archival Materials”, *Journal of Archival Organization*, Taylor & Francis Group, LLC (2011). Downloaded: 24.02.2016 kl. 16:37. DOI: 10.1080/15332748.2011.598400

Archives Portal Europe, About us, URL: <https://www.archivesportaleurope.net/about-us>
Lokaliseret: 08.10.2016

Arkiv Digital, priser til Arkiv Digital, URL: <http://www.arkivdigital.se/online/abonnemang>
Lokaliseret: 11.10.2015

Arkivloven, Kapitel 6, § 23, Lokaliseret 10.01.2016 kl. 15.15 - URL: <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=12066>

Bach, Helle Ernstsén, *Slægtsforskere søgen efter information, forbindelse og mening – Et Replikastudie*, Kandidatspeciale

Becker-Christensen, C. Appel, V. Katlev, J. Rasmussen, I. & Troelsgaard, T. , *Politikens nudansk ordbog*, 20. udgave, 1. oplag, 2008 København: JP/Politikens Forlagshus

Bundsgaard, Inge, "Om Daisy", *Arkiv 1*, 2001

Cadell, Patrick, "Building on the Past, Investing in the Future through Genealogy and Local History Services", *IFLA Journal*, December 2002 28: 175-180, DOI: 10.1177/034003520202800403
Downloaded: 23.10.2016,

Cook, Terry, ”Evidence, Memory, Identity and Community: four shifting archival paradigms”, *Springer Science+Business Media B.V.* 2012, DOI: 10.1007/s10502-012-9180-7 Downloaded: 25.05.2016

Daniels, Morgan G. & Yakel, Elizabeth, "Seek and You May Find: Successful Search in Online Finding Aid Systems", *The American Archivist*, Vol. 73, No. 2, Society of American Archivists (Vinter 2010). Downloaded: 25.02.2016 kl. 01:03. URL: <http://www.jstor.org/stable/23290758>

Den Lille Danske Encyklopædi, 1. udgave, 2. oplag, København 2005, Gyldendalske Boghandel

Den Store Danske Encyklopædi, "Genealogi", Gyldendal, URL:

http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/S1%C3%A6gtshistorie_og_forskning/genealogi

Lokaliseret: 15.10.2016

Duff, Wendy M. & Johnson, Catherine A., "Where Is the List with All the Names? Information-Seeking Behavior of Genealogists", *The American Archivist*, 2003

Eveleigh, AMM, *Crowding out the Archivist? Implications of online user participation for archival theory and practice*, Doctoral thesis, UCL, University College London, 2015, Lokaliseret:

03.02.2016, URL: <http://discovery.ucl.ac.uk/1464116/>

Facebook, Genealogisk forum: <https://www.facebook.com/groups/genealogiskforum/> Lokaliseret: 16.10.2016

Fulton, Crystal, "Quid pro quo: Information sharing in leisure activities", *Library Trends*, Vol 57, No. 4, (2009b), pp. 753-768, URL:

<https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/13657/57.4.fulton01.pdf> Downloaded:

27.10.2016,

Hosar, Marit; Røsjø, Ellen; Jensen, Bente; S.H. Jensen, Charlotte; Ketola, Anna og Larsson Östergren, Maria, *#arkividag – Relevans, medvirkning, dialog*, ABM-media AS, 2016

Hill, Amanda, "Serving the Invisible Reseacher: Meeting the needs of online users", *Journal of the Society of Archivist*, Vol. 25, No. 2, 2004

Jensen, Bente og Jensen, Charlotte S. H.: "Arkivformidling- Arkiver for alle?" *Nordisk Arkivnyt*, nr. 3, 2004 URL: http://charlotteshj.files.wordpress.com/2007/09/arkivformidling_na.pdf ’

Jensen, Bente, og Jensen, Charlotte, S. H., "Arkivformidling: Mål, begreber og metode", s. 21-36, *Arkiv*, Samhälle og forskning, 2006:2, URL:

http://charlotteshj.files.wordpress.com/2007/09/arkivformidling_maal-begreber_og_metoder.pdf

Kulturarvsstyrelsen, *Museernes Webbrugere*, URL:

http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/Museer/Fakta_om_museerne/Museernes_webbrugere.pdf

Kvale, Steiner, *InterView – en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Gyldendal Akademisk, 2009

Kvale, Steiner & Brinkmann, Svend, *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*, SAGE Publications, Second edition, 2009

Poulsen, Claus, *Informationens skygge og foran – Informationskvalitet, informationsekspllosion og online kataloger*, Institut for Datalogi, Kommunikation og Uddannelsesforskning – Roskilde Universitet, 1994, Lokaliseret: 03.02.2016, URL:

http://rudar.ruc.dk/bitstream/1800/292/1/papirer_om_faglig_36.pdf

Rigsarkivet & Kulturministeriet, Rammaaftale (2013-2016), Lokaliseret: 13.05.15. URL:

<https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/01/Rammaaftale-2013-2016-Rigsarkivet.pdf>

Rigsarkivets, Arkivundersøgelser, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/oplysninger/bestil-arkivundersogelser> Lokaliseret: 20.10.2016

Rigsarkivet, Arkivalieronline, Hjælpemidler, URL: <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/collection/theme/6> Lokaliseret: 23.10.2016

Rigsarkivet, Arkivalieronline, Kirkebøger fra hele landet, URL: <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/geo/geo-collection/5> Lokaliseret: 23.10.2016

Rigsarkivet, Dansk Demografisk Database, Brug Arkivet, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/ddd> Lokaliseret 10.10.2016

Rigsarkivet, Dansk Demografisk Database, Information, URL: <http://www.ddd.dda.dk/ddainf.htm>

Rigsarkivet, Dansk Demografisk Database, Oversigt, URL: <http://www.ddd.dda.dk/information.asp>
Lokaliseret 09.10.2016

Rigsarkivet, "Hurtige tips og tricks til det nye Arkivalieronline", URL: <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/10/nyAO-kirkeboeger-hjaelp-2.pdf> Lokaliseret 11.10.2016

Rigsarkivet, Introduktion til arkivdatabasen Daisy. URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/arrangementer/introduktion-daisy-koebenhavn-2> Lokaliseret: 11.10.2016

Rigsarkivet, Kirkebøger – Kom godt i gang!, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/laer/intro-kirkeboeger> Lokaliseret 12.10.2016

Rigsarkivet, "Kommunikationsstrategi 2014-2016", s. 3. Lokaliseret: 13.05.2015. URL: <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Kommunikationsstrategi-2014-16-Rigsarkivet.pdf>

Rigsarkivet, Nye søgemuligheder i Rigsarkivets samlinger, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/nye-soegemuligheder> Lokaliseret 11.10.2016

Rigsarkivet, Nye åbningstider, URL: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/besoeg/nye-aabningstider-1-januar-2017> Lokaliseret 11.10.2016

Rigsarkivets Indtastningsportal, Lokaliseret: 03.02.2016, URL: <http://cs.sa.dk>

Rigsarkivet, *Rammeaftale (2013-2016)*, URL: <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/01/Rammeaftale-2013-2016-Rigsarkivet.pdf> Lokaliseret: 13.07.2016

Rigsarkivet, Referat af brugermøde den 11. november 2015, København, URL: <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/12/brugermoede-kbh-november-2015-referat.pdf>, Lokaliseret: 19.10.2016

Rigsarkivet, Spørg Arkivaren formular, URL: <https://www.sa.dk/om/kontakt/spoerg-arkivaren> Lokaliseret 11.07.2016

Rigsarkivet, *Årsberetning 2007*, Lokaliseret: 28.12.2015. URL: [http://issuu.com/statens_arkiver/docs/aarsberetning-2007/1 s. 17](http://issuu.com/statens_arkiver/docs/aarsberetning-2007/1_s_17)

Slægt & Data, Afskrevne kilder, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/kilder/afskrevne-kilder> Lokaliseret: 15.10.2016

Slægt & Data, Aktuelt, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/aktuelt> Lokaliseret: 15.10.2016

Slægt & Data, DIS-Træf, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/dis-traef> Lokaliseret: 16.10.2016

Slægt & Data, Forum, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/forum> Lokaliseret: 16.10.2016

Slægt & Data, Forum, URL:

https://www.slaegtogdata.dk/forum/index.php/topic,47002.0/prev_next,prev.html#new Lokaliseret: 21.10.2016

Slægt & Data, Om foreningen, Hvad er DIS-Danmark, URL:

<https://www.slaegtogdata.dk/foreningen/om-foreningen/hvad-er-dis-danmark> Lokaliseret: 14.10.2016

Slægt & Data, Starthæfte for nybegyndere, URL:

<http://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/introduktion-til-slaegtsforskning/velkommen/VelkommenSomDIS-DanmarkMedlem-udgave%204.1.pdf>

Lokaliseret: 15.10.2016

Slægt & Data, *Velkommen som medlem af DIS-Danmark* – Slægt & Data, 4. udgave marts 2016

URL: <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/introduktion-til-slaegtsforskning/velkommen/VelkommenSomDIS-DanmarkMedlem-udgave%204.1.pdf>

Lokaliseret: 14.10.2016

Slægt & Data, Værktøjer, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer> Lokaliseret: 15.10.2016

Slægt & Data, Værktøjer, Arkivalier Online Help, URL:

<https://www.slaegtogdata.dk/andet/arkivalier-online-help> Lokaliseret: 15.10.2016

Slægt & Data, Værktøjer, Kort-Linksamling, <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/introduktion-til-slaegtsforskning/kort-linksamling> Lokaliseret: 18.10.2016

Slægt & Data, Værktøjer, Oprettelse af egne sider, URL:

<https://www.slaegtogdata.dk/andet/oprettelse-af-egne-sider> Lokaliseret: 16.10.2016

Slægt & Data, Værktøjer, Ukendte Billeder, URL: <https://www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/dis-ukendte-billeder> Lokaliseret: 16.10.2016

Skov, Mette & Ingwersen, Peter “Exploring Information Seeking Behaviour in a Digital Museum Context”, Konferenceartikel i proceeding, URL:
<http://dl.acm.org/citation.cfm?id=1414694.1414719&coll=ACM&dl=ACM> Lokaliseret: 06.05.2016

Skov, Mette & Ingwersen, Peter “Museum Web Search Behaviour of Special Interest Visitors”
Library & Information Science Research 36, Library & Information Science Research, 2014, URL:
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740818814000267> Lokaliseret: 06.05.2016

Tovgaard-Olsen, Katrine, *Brugerundersøgelsen 2015*, December Rigsarkivet (2015), URL:
<https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/02/Brugerundersøgelse-2015-rapport.pdf> Lokaliseret:
03.04.2016

Yakel, Elizabeth, (2006), "Inviting the user into the virtual archives", *OCLC Systems & Services: International digital library perspectives*, Vol. 22. Downloaded : 24.02.2016 kl. 16:54. URL:
<http://dx.doi.org/10.1108/10650750610686207>

Yakel, Elizabeth, “Listening to Users”, *Archival Issues*, Vol. 26, No. 2 (2002), pp. 111-127,
Midwest Archives Conference, s. 112-113, URL: <http://www.jstor.org/stable/41102044>,
Lokaliseret: 25.03.2016

Yakel, Elizabeth, “Seek and You May Find: Successful Search in Online Finding Aid Systems”,
The American Archivist, Vol. 73, No. 2 (Fall/Winter 2010), pp. 535-568, Society of American
Archivists, URL: <http://www.jstor.org/stable/23290758>, Lokaliseret: 05.04.2016

Yakel, Elizabeth, “Seeking information, seeking connections, seeking meaning: genealogists and
family historians”. Lokaliseret: 24.02.2016 kl. 17.00. URL: <http://www.informationr.net/ir/10-1/paper205.html>